

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878. Andra Kammaren. N:o 19.

Lördagen den 9 Mars.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Fjerde hufvudtitel; hvarvid i ordningen förekom

Punkten 4.

*Ang. anslaget
för Artilleri-
staben.*

Utskottet hade här hemställt:

att, vid bifall till förslaget om inrättande af en för armén och flottan gemensam artilleribyrå, Riksdagen måtte, med godkännande af en Utlåtandet bilagd förslagsstat för Artilleristaben, med 4,400 kronor minska det för Artilleristaben uppförda anslag.

Efter uppläsning af denna hemställan anförde

Herr Key: I följd af det beslut Kammaren fattat vid näst föregående punkt får jag hemställa om afslag å denna punkt och att i stället den aflöningsstat bibehålles, som hittills varit för Artilleristaben gällande.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll Herr Keys yrkande; och hade Kammaren således, med afslag å Utskottets hemställan, beviljat den för Artilleristaben för närvarande fastställda arfvodesstat 12,200 kronor.

Punkten 5.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att för inrättande af en *intendentur* å Karlsborgs fästning i öfverensstämmelse med derför uppgjortt statsförslag höja anslaget till kommandantstaten med 16,160 kronor.

*Om inrättan-
de af en in-
tendentur å
Karlsborg.*

I anledning af denna nådiga framställning hade Utskottet, hvilket funnit inrättandet af en särskild *intendentur* på Karlsborg ej kunna undanskjutas, men som vid aflöningsstatens granskning

Andra Kammarens Prot. 1878. N:o 19.

Om inrättande af en intendentur å Karlsborg. (Forts.)

ansett sig böra i några hänseenden mot densamma göra anmärkning, uti förevarande punkt hemstält:

att Riksdagen för inrättande af en intendentur å Karlsborgs fästning i öfverensstämmelse med här nedan intagna, af Utskottet upprättade förslagsstat måtte med 16,060 kronor höja kommandantstatens anslag.

Förslag till stat för Fästningsintendenturen å Karlsborg.

	Lön.	Tjenstgöringspenningar.	Dagaflöning å 4 kr.	Summa.	
1 fästningsintendent, tillika intendent vid centralförrådet	4,000	—	1,460	5,460	Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor.
1 förvaltare vid central- och hufvudförrådet	2,500	1,500	—	4,000	
1 dito vid de mindre persedelförråden, tillika biträde åt fästningsintendenten i kontors- och expeditionsgöromål.	1,800	—	—	1,800	Efter fem år kan lönen höjas med 300 kronor.
1 bokhållare vid centralförrådet	1,500	—	—	1,500	
1 förste vaktmästare	700	300	—	1,000	
1 vaktmästare	500	300	—	800	
Till extra skrifbiträde vid centralförrådet	—	—	—	1,500	
Summa	—	—	—	16,060	

Anm. 1. Inqvartering in natura å fästningen tillkommer förestående personal vid fästningsintendenturen.

Anm. 2. De vid fästningsintendenturen anstälde tjenstemän, för hvilka staten upptager endast lön, eller lön och dagaflöning, äro med afseende på dessa förmånens åtnjutande underkastade föreskrifterna i nådiga cirkuläret af den 26 November 1875.

Anm. 3. På dem åter, hvilkas aflöning utgår såsom lön och tjenstgöringspenningar, skall vid fråga om dessa förmåners åtnjutande tillämpas, utom i afseende på semester och pensionering, de bestämmelser, som i sådant hänseende blifvit vid nyreglerade centrala embetsverk allmänligen stadgade.

Anm. 4. Fästningsintendenten, förvaltarne och bokhållaren, hvilka, liksom vaktmästarne, komma att åtnjuta pension i enlighet med nådiga cirkuläret af den 22 Juni 1877, angående den nya

pensioneringen för armén, blifva pensionsberättigade vid 60 års ålder.

Om inrättande af en intendentur å Karlsborg.
(Forts.)

Mot hvad Utskottet sålunda föreslagit voro reservationer inom Utskottet anmälda dels af Grefve S. Lagerberg och dels af Herrar Liss Olof Larsson, Carl Ifvarsson, P. O. Hörnfjeldt, O. B. Olsson, J. E. Johansson, Gustaf Jonsson, Nils Larson och Billström.

Sedan föredragning skett af Utskottets hemställan, yttrade

Herr Nils Larson: Såsom Herrarne finna af betänkandet, har jag jemte flere af Utskottets ledamöter anført reservation mot denna punkt. Reservationen afser likväl icke sjelfva hufvudsaken, eller inrättandet af en intendentur på Karlsborg, utan endast ett lönebelopp. Utskottet har nemligen föreslagit, att den ene af förvaltarne, den som skulle hafva förvaltningen af det så kallade central- och hufvudförrådet vid Karlsborg om hand, skulle genast få en aflöning af 4,000 kronor och dessutom efter fem år ett åldersstillägg af 500 kronor. Detta belopp hafva reservanterne ansett vara högre, än som kan vara för platsen behöfligt. Jemför man nemligen beloppet med hvad som är föreslaget i aflöning för den andre förvaltaren under samma intendentur, nemligen den som skulle hafva de mindre så kallade persedelförråden under sin vård, ser man att en högst väsendtlig skilnad i de föreslagna lönebeloppen förefinnes, en skilnad så stor, att densamma icke rimligen kan vara rättfärdig af olikheten i tjänstebefattning. För förvaltaren af persedelförråden är nemligen föreslaget ett aflöningsbelopp af 1,800 kronor och ett ålderstillägg af 300 kronor, på samma gång som efter hvad jag nyss nämnde, för den andre förvaltaren föreslagits 4,000 kronors aflöning och 500 kronor ålderstillägg. Förhållandet är likväl så, att det icke kan blifva mera ansträngande göromål för den sist nämnde förvaltaren, än för den förre, allra helst som förvaltaren af central- och hufvudförrådet har till sitt biträde en bokhållare, som förer räkenskaperna vid detta förråd, då deremot den andre förvaltaren icke allenast saknar bokhållare, utan tvärtom sjelf är förbunden att biträda intendenten i expeditiöns-göromålen.

Af den anledning jag nu nämnt och då jag är öfvertygad, att äfven med ett nedsatt lönebelopp det icke skall komma att saknas fullt kompetente sökande, får jag föreslå, att aflöningen för förvaltaren af central- och hufvudförrådet bestämmes till 3,000 kronor, fördelade i 1,800 kronors lön och 1,200 kronors tjänstgöringspenningar samt att, med sådan förändring, slutsumman i Utskottets förslag minskas med motsvarande 1,000 kronor, sålunda från 16,060 till 15,060 kronor, hvarpå jag anhåller om proposition.

Chefen för Kongl. Landtförsvars-departementet Herr Statsrådet Rosensvärd: I ett fall får jag uttrycka min fägnad, nemligen att de ärade reservanterne icke reserverat sig i sjelfva saken, utan endast i fråga om ett af lönebeloppen. Om det lyckas mig

Om inrättande af en intendentur å Karlsborg.
(Forts.)

att häfva deras betänkligheter mot det af Kongl. Maj:t föreslagna lönebelopp för förvaltaren af centralförrådet, hoppas jag således också att kunna häfva de få invändningar, som gjorts mot inrättande af en intendentur på Karlsborgs fästning.

Frågan om en fästningsintendentur på Karlsborg är icke ny. Man har länge insett nödvändigheten deraf; men man har icke velat väcka förslag derom, utan i sammanhang med en annan större och snart förestående vigtig anordning, nemligen förflyttandet af en stor del af arméns så kallade utredningsförråd till de af Riksdagen beviljade och för några år sedan färdiga, för detta ändamål afsedda byggnader på Karlsborg, hvarigenom full sysselsättning skulle beredas intendenten och på samma gång vinnas tillfälle att upplösa förrådet i Göteborg, hvars nuvarande intendent är i den ålder, att han icke gerna kan länge fortfara med sin befattning, utan bör öfvergå på indragningsstat. Det är således fråga om att upplösa utredningsförrådet i Göteborg och flytta det till de nya förrådshusen på Karlsborg, äfvensom att till Karlsborg förlägga den del af utredningsförrådet i Stockholm, som icke behöfves för militären i Stockholms omgifningar och Norrland eller de orter, som hafva en lättare kommunikation med Stockholm, än med Karlsborg. Större delen af arméns utredningsförråd skulle sålunda förläggas till Karlsborg, der det under krigstid är mera skyddadt än i Stockholm.

Enligt Arméförvaltningens, af Kongl. Maj:t gillade förslag, skulle fästningsintendenten på Karlsborg vara chef för intendenturen å fästningen, göra upphandlingar och hafva provianteringsförrådet och kronobageriet under sin tillsyn, således dels vara kommandantens biträde vid fästningens proviantering, dels tillika intendent vid det nya central- och hufvudförrådet. Han skulle hafva till sitt biträde en förrådsförvaltare anställd vid nyssnämnda utredningsförråd. Derjemte skulle en förvaltare anställas vid de mindre persedelförråden, som omnämnas i Kongl. Maj:ts proposition likasom i Utskottets förslag. Dessa mindre förråd böra icke förblandas med arméns stora utredningsförråd eller central- och hufvudförrådet. De förra utgöra förråd af persedlar för ständigt bruk af garnisonen, eller tillfälliga kommanderingar å fästningen, såsom underbefälsskolan, den blifvande volontärskolan, och så kallade kommandantskapsförråd. Detta medför dock icke full sysselsättning för förvaltaren, utan han skulle tillika vara kanslibiträde åt intendenten.

Förvaltaren vid utredningsförrådet får deremot en högst makt-påliggande befattning, som icke allenast skulle uteslutande taga hans tid i anspråk, efter den erfarenhet som vunnits vid nuvarande utredningsförrådet, utan han skulle äfven behöfva ett biträde, hvarföre en bokhållare blifvit föreslagen. Derjemte kommer ett stort ansvar att hvilat på denna förrådsförvaltare. För alla persedlar som, efter upphandlingar för kronans och utredningsförrådets räkning, blifvit af honom mottagna, skall han stå i personligt ansvar. Denna ansvarighet är naturligtvis en nödvändig följd deraf, att kronan måste hafva säkerhet för att de en gång godkända och i förrådet intagna persedlar under alla förhållanden skola der finnas

i godkändt skick och kunna derifrån vid inträffadt behof i godkändt skick utlemnas. Förrådsförvaltaren är icke, enligt författningarne, besigtningssman och har således icke någon bestämmande rätt vid levererade varors godkännande, han har endast reservationsrätt, och ovisst kan det vara hvad skydd denna rätt lemnar honom, men har han icke reserverat sig, kommer han att stå i personlig ansvarighet för persedlarnes beskaffenhet. Förrådsförvaltarebefattningen kommer således att blifva en ganska ansvarsfull; för densamma kommer att erfordras en man med icke allenast stor redbarhet utan äfven ovanlig ordentlighet och omsorg om allt hvad han får under sin vård. Han behöfver så mycket mera besitta dessa egenskaper, som värdet af det förråd, som kommer att stå under hans tillsyn, är så stort, att ingen, som antages till befattningen, kan ställa borgen motsvarande ens en ringa del af detta värde. Under sådana förhållanden måste förvaltaren vara väl aflönad, så att han kan vara någorlunda fri från ekonomiskt bekymmer och icke känna någon frestelse att ens på det aflägsnaste sätt söka bereda sig några inkomster utöfver de förliga, samt att han icke af behofvet att genom enskildt förvärf öka sina inkomster hindras att odeladt egna hela sin uppmärksamhet åt sitt maktpåliggande värf. Befattningen är icke heller någon lysande post och medför icke för innehafvaren någon yttre heder, om man så vill kalla det, eller någon annan än den som tillkommer envar, som med nit och skicklighet sköter en tjänst. Den kan således icke vara lockande genom annat än de ekonomiska fördelar den kan bereda och genom medvetandet om ett gagnande, ehuru i yttre mätto icke framstående arbete. Lyckas det att till befattningen erhålla en person, som till alla delar fyller densamma, är det också en nödvändighet att söka behålla honom på platsen så länge som möjligt. Detta är orsaken, hvarför Kongl. Maj:t för denne tjänsteman föreslagit två ålderstillägg. Genom dessa ålderstillägg skulle han visserligen kunna komma till ungefär samma lönebelopp som hans närmaste förman, intendenten, eller till endast 460 kronor mindre inkomster, men detta ansåg man en skicklig och bepröfvad förvaltare väl vara värd. Äfven en annan omständighet bör i fråga om denna säregna befattning, tagas i betraktande. De egenskaper, som erfordras för att kunna fylla denna plats, huru värdefulla de än i och för sig kunna vara, äro likväl icke af den beskaffenhet att de, om jag så får säga, kunna gifva innehafvarne någon anledning till att betrakta platsen såsom något trappsteg till en högre befattning. Sköter han sin befattning väl, kommer han nog att bibehållas vid densamma ända till uppnådd pensionsålder, så vida hans ekonomiska ställning icke tillåter honom att derförinnan sätta sig i ro och återgå till privatlivet. Derföre är det af vigt, att hans pensionsrätt blifver rättvist reglerad. Då en civil tjänsteman med samma lön som förrådsförvaltaren blir pensionsberättigad, erhåller han fulla lönen i pension, men förrådsförvaltaren erhåller i likhet med de andra arméens civile tjänstemän pension efter de af Konung och Riksdag förlidet år antagna grunder, således endast 80 procent af lönen med ålderstillägg.

Om inrättande af en intendentur å Karlsborg.
(Forts.)

Om invrättan-
de af en in-
tendentur å
Karlsborg.
(Forts.)

Deraf följer att för hvarje hundratal riksdaler man för denne tjänsteman öfverflyttar från lönen till tjänstgöringspenningarne minskar man hans pension med 80 kronor. Om man således, på sätt Utskottet föreslagit, öfverflyttar 300 kronor af lönen till tjänstgöringspenningar, eller gifver honom 1,500 kronor i tjänstgöringspenningar i stället för 1,200, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, så minskar man i sjelfva verket hans pension med 240 kronor och ställer honom således på det hela såsom pensionär i sämre ställning än hans vederlikar med samma totala aflöningsbelopp i de civila embetsverken t. ex. inom Kongl. Maj:ts kansli. Förrådsförvaltaren är närmast jemförlig med en kanslisekreterare, emedan begge dessa tjänstemäns löner och tjänstgöringspenningar uppgå till samma belopp, nemligen 4,000 kronor. Men under det kanslisekreteraren, då han uppnått pensionsåldern, erhöle hela lönen med ett eller tvenne ålderstillägg d. v. s. 3,000 till 3,500 kronor, finge förrådsförvaltaren under samma förhållanden endast 80 procent af dessa belopp, eller 2,400 och 2,800 kronor. Detta missförhållande jemnas dock i någon mån genom det af Kongl. Maj:t för honom föreslagna lönebelopp och dess fördelning i lön och tjänstgöringspenningar. Om han nemligen, såsom Kongl. Maj:t föreslagit finge 2,800 kronor i lön och 1,200 kronor i tjänstgöringspenningar samt 500 kronors ålderstillägg efter tem års tjenst och ytterligare 500 kronor efter ytterligare fem års tjenst, så erhöle han efter tio års tjenst i lön och ålderstillägg tillsammans 3,800 kronor. Hans pension komme då att utgöra 80 procent af nämnda belopp, eller 3,040 kronor. Jag tror således att det finnes stort skäl att för denne tjänsteman, hvilken i regeln väl torde blifva pensionsmässig på sin plats, om han är densamma vuxen, icke tillämpas den regel för aflöningsfördelning, som antagits för kansliets tjänstemän. enär den förres pensionsrätt hvilat på andra grunder än de sednares.

Af hvad jag nu haft äran anföra torde framgå, att jag för min del icke kan annat än till Kammarens benägna åtanke vid fattandet af beslutet tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i oförändradt skick, hvad angår förvaltaren vid utredningsförrådet.

Jag ber nu att få öfvergå till förvaltaren vid de mindre per sedelförråden. Hans tjänstegöromål komma att blifva mycket mindre maktpåliggande än förvaltarens vid centralförrådet. Visserligen är det sannt, att han vissa tider kan blifva icke obetydligt sysselsatt, enär han måste vara vid förrådet tillstädes för ofta förekommande in- och utlevereringar, för ombesörjande af reparationer m. m., samt han dessutom skall tjänstgöra såsom kanslist hos intendenten; men naturen af denna tjänstgöring är så mycket mindre maktpåliggande än förvaltarens vid utredningsförrådet, att af den förres löneförmåner icke bör kunna hemtas anledning till nedsättning af den sednares.

Slutligen får jag förklara att hvad beträffar den lilla förändring med afseende på vaktmästarens aflönning, som Stats-Utskottet tillstyrkt, jag icke vill på något sätt motsätta mig densamma.

Friherre Leijonhufvud: Jag har begärt ordet blott för att yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

(Om inrättande af en intendentur å Karlsborg (Forts.))

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan oförändrad som ock på det yrkande, Herr Nils Larsson framstält, och förklarade sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra mening. Votering begärdes, och skedde i följd deraf uppsättning, justering och anslag af en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemstält i 5 punkten af utlåtandet N:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit Utskottets hemställan med den förändring, att aflöningsförmånerna för förvaltaren vid central- och hufvudförrådet på Carlsborg bestämmas till lön 1,800 kronor och tjänstgöringspenningar 1,200 kronor, summa 3,000 kronor.

Omröstningen, i vanlig ordning verkställd, visade 50 ja mot 95 nej; varande altså beslut fattadt i enlighet med nej-propositionen.

Punkten 6

Bifölls.

Uti punkten 7 hade Utskottet hemstält:

att, enligt derom af Kongl. Maj:t gjord framställning, för anställande af en löjtnant af andra klassen vid Jemtlands hästjägare-corps anslaget till indelta arméns befäls aflöning måtte med 2,670 kronor förhöjas.

(Om aflöning för en andre löjtnant vid Jemtlands hästjägare-corps.)

I anledning af nämnda hemställan, mot hvilken reservation inom Utskottet afgifvits af Herrar *Liss Olof Larsson, Carl Ifvarsson, P. O. Hörnfelt, O. B. Olsson, Sven Nilsson, Jan Andersson, Jonas Andersson, J. E. Johansson, Gustaf Jonsson, Nils Larson* och *Billström*, uppstod öfverläggning, hvarunder anfördes af

Herr Nils Larsson: På grund af de skäl, som äro anförda uti den mot Utskottets beslut i förevarande punkt afgifna, betänkandet bifogade reservation, anhåller jag om afslag å Utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Herr Hedin: Herr Talman! Jag hoppas att det må ursäk-

*Om aflöning
för en andre
löjtnant vid
Femländs
hästjägare-
corps.
(Forts.)*

tas mig af de ärade reservanterne, att jag finner det hufvudsakliga skäl, på hvilket de afstyrkt bifall till Utskottets förslag i denna punkt, vara af beskaffenhet, att man om detsamma väl kan säga, att det hvarken är något nytt skäl eller ett sådant, som med fördel kan användas. Sedan tolf år tillbaka har frågan om en ombildning af vårt försvarsväsende stått på dagordningen; sedan tolf år tillbaka anför man den af reservanterne återropade omständighet såsom skäl för afslag å hvarje ifrågasatt partiel förändring eller förbättring i vår nuvarande härordning. Och hvem kan säga mig, att icke detta kan komma att fortfara i ännu tolf år, att icke under ytterligare lika lång tid man skall afvisa hvarje förslag till en partiel förändring eller förbättring af vårt härväsende med den invändning, att frågan om en fullständig och genomgripande förändring af detsamma blifvit bragt å bane? Men jag skall be att få taga detta skäl till dess verkliga beskaffenhet i närmare betraktande. Att undanskjuta partiela förbättringar därför att man har i sigte en fullständig eller genomgripande förändring, kan endast hafva giltig anledning i det fall, att de partiela förbättringarne icke skulle passa in i ramen af denna genomgripande förändring eller att de skulle utgöra ett hinder för densamma. Då frågas: utgör verkligen den nu föreslagna förbättringen ett hinder för genomförande af den stora arméreform, som redan en längre tid varit ifrågasatt? Naturligtvis icke. I den jemväl af reservanterne undertecknade motion, som afser införandet af en ny härordning och som det tillkommer denna Riksdag att pröfva, upptagas äfven de regementen eller corps, som omnämnas i såväl denna punkt, som i 9:de och 10:de punkterna af detta utlåtande; och i samma motion framhålles såsom en förtjänst hos det nya härordningsförslaget, att enligt detsamma befälet komme att betydligt ökas. Nå väl. Huru kan man då påstå, att tillökningen af blott en enda man i befälet vid hvardera af tre regementen eller corps, som efter det nya härordningsförslaget komme att fortfarande bestå, skulle i någon mån vara ett hinder för härordningens genomförande? Ett sådant påstående är ju alldeles orimligt, och dock skulle det ju utgöra det egentliga skälet, hvarföre reservanterne icke kunnat biträda Utskottets beslut i denna punkt. Vidare vill jag påpeka, hurusom samma reservanter, hvilka uti ofvannämnda motion föreslagit att skolor för stamtruppens behof skulle, så snart den nya härordningen blifvit antagen, inrättas vid de två regementen, som omnämnas uti 9:de och 10:de punkterna, nemligen Lifgardet till häst och husarregementet Konung Carl XV, hurusom, säger jag, dessa reservanter icke kunnat bifalla Kongl. Maj:ts förslag om tillökning i befälet vid dessa regementen, och detta oaktadt de, såsom jag nyss nämnt, uti sin motion framhållit såsom något förtjenstfullt hos densamma, att den förordar en sådan tillökning, samt dessa skolor för stamtruppens utbildning skulle kunna taga sin början i samma ögonblick, som den nya härordningen varder antagen.

I den reservation, som finnes fogad vid 7:de punkten af betänkandet, säges, att den af Kongl. Maj:t föreslagna tillökningen

af befäl icke kan utöfva något synnerligt stort inflytande på landets försvarskraft. Naturligtvis icke. Icke kan det af en tillökning af 3 officerare, en på hvardera af tre regementen eller corps, vara beroende om Sverige skall kunna försvara sig mot en öfvermäktig fiende eller icke. Detta är i sjelfva verket något så sjelfklart, att det varit fullkomligt onödigt af reservanterne att uttala det. Men här är i sanning anledning att upprepa den fråga, en talare på Stockholmsbänken i förmiddags framstälde: "huru långt kommer man, om man drar ut konsekvenserna häraf?" Konsekvensen af reservanternes sats blir, säger jag, ingen annan än den, att man åter kommer till den tvåtusen år gamla frågan: "kan ett sandkorn bilda en hög eller icke?" Den fråga, som här föreligger, är alldeles af samma art, ty sjelfklart är att landets försvarskraft icke kan bero af en så obetydlig befästillökning, som här är i fråga, men att af detta onekliga faktum, på sätt de ärade reservanterne gjort, draga den slutsats, att man allt för gerna och utan olägenhet kan afslå den, är ett sätt att hoppa till slutledningen, hvilket åtminstone icke jag vill vara med om. Om de ärade reservanterne täcktes taga kännedom om Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, så skola de finna att, särskildt hvad beträffar Jemtlands hästjägarecorps, der omförmäles, hurusom i följd af bristande befäl det rent af möter svårigheter att bringa till stånd de för beväringssmannskapet vid corpsen föreskrifna öfningar. Nu ber jag att få till de ärade författarne af reservationen hemställa, huruvida icke den omständighet, att det till ett regemente eller corps hörande beväringssmannskaps öfningar till följd af bristande befäl ej kunna rätt anordnas, har något att betyda? Och jag tillåter mig ännu en gång upprepa att det förefaller mig högst egendomligt, att man kan komma fram med ett sådant skäl som att vi böra icke inlåta oss på några partiela förbättringar, då frågan om en fullständig och genomgripande förändring redan står på dagordningen. Men på dagordningen har denna fråga stått under en tid af tolf år och ännu väntar den sin lösning. Huru många partiela förbättringar af vårt härväsende har man icke under dessa tolf år undanskjutit med samma förevändning, som reservanterne nu anfört, och huru många skall man icke ännu ytterligare kunna undanskjuta, om en dylik förevändning skall tagas för god. Som jag redan förut tagit mig friheten anmärka, endast under *ett* vilkor kan ett dylikt skäl tillerkännas giltighet. Och detta vilkor är, att, om någon kan bevisa, att de partiela förbättringarne icke på något sätt skulle kunna passa in i ramen af den fullständiga förändringen, utan tvertom kunna anses såsom hinder mot den fullständiga förändringen, mot en genomgripande reorganisation. I sådant fall finnes visserligen skäl att tänka sig för innan man beslutar sig. Men är något sådant förhållandet här? Här är fråga om att öka officersantalet vid 3 regementen och corps med en man vid hvart och ett. Enligt det härordningsförslag, som de ärade reservanterne sjelfve undertecknat, kommer ju befälsantalet vid dessa regementen och corps att ökas. I hvilken mån kan man då säga, att tillökningen med en officer

Om aflöning för en äldre löjtnant vid Jemtlands hästjägarecorps.
(Forts.)

Om aflöning för en andre löjtnant vid Jemtlands hästjägare-
regementet.
(Forts.)

vid Jemtlands Hästjägare, Lifgardet till häst och husarregementet Konung Carl XV skulle verka hinderligt för den Nya organisationen? Det finnes ju icke sundt förnuft i detta resonement.

Vidare förefaller det mig underligt, att reservationen mot Stats-Utskottets välbetänkta förslag kommer från de ärade reservanterne. Enligt det härordningsförslag, som är undertecknad äfven af dessa reservanter, skulle inkallandet af stamtruppen och skolan för stamtruppen komma att börja i samma ögonblick som den nya härordningen blifvit antagen. Detta gäller om två af de regementen, som här äro i fråga, nemligen Lifgardet till häst och husarregementet Konung Carl XV. Är det då möjligt att säga, att ett ökad befälsantal icke skulle vara af nöden vid dessa två regementen, som ögonblicket efter det den nya härordningen blifvit antagen skulle utöfver sina nuvarande åligganden få äfven det att utbilda ett visst antal af den nya stamtruppen, hvilken utgör det hufvudsakliga elementet i den härordning, som blifvit föreslagen af de 102, bland hvilka reservanterne utgöra några undertecknare.

På de af mig nu anförda skäl, anhåller jag att Kammaren behagade bifalla Stats-Utskottets förslag.

Häruti instämde Herr *Clairfelt*.

Herr Sven Nilsson: Huruvida det är den siste ärade talaren eller, som han förmenade reservanterne, som vid sina framställningar icke varit vid sundt förnuft, skall jag icke tillåta mig att fälla något omdöme om, utan öfverlemnar detta till Kammarens eget bepröfvande. För min del ställer sig frågan sålunda, huruvida det kan vara lämpligt att öka befålet vid vissa regementen, då man står i begrepp att vid innevarande riksdag införa en ny fullständig härordning. Jag kan icke förstå att man icke kan mena ärligt med det af oss 102 ledamöter, af denna Kammare framlagda förslag om ny härordning, derföre att man motsätter sig det nu ifrågavarande förslaget. Tvärtom, just derföre att jag med fullt allvar omfattar detta större förslag med dess stora tillökning i befälets antal, kan jag icke finna nödvändigheten af det nu föreliggande, och kan således ej heller gå in på den lilla tillökning deri, som här och i några följande punkter af betänkandet afses. Af sådan anledning är det som jag reserverat mig mot den föredragna punkten och nu instämmer i yrkandet att densamma måtte af Kammaren afslås.

Grefve Björnstjerna: Den siste värde talarens tankegång föreföll mig något märkvärdig. Han yttrade till en början, att han vill hafva ganska mycket befäl — och i denna punkt är jag ganska ense med honom — men sedermera säger han: när jag vill hafva mycket befäl, vill jag icke vara med om den lilla tillökningen i detsamma, som nu bjudes. Möjligen kunde en dylik sats hafva något skäl för sig, i händelse befälsantalet vid Jemt-

lands hästjägare icke efter reservanternes och den värde talarens eget förslag skulle komma att ökas. Men så skall ju ske; och passar den nu ifrågasatta tillökningen således fullkomligt in med hvad de 102 föreslagit. Jag öfvergår nu till sjelfva saken och tillåter mig fästa uppmärksamheten på förhållandet vid Jemtlands hästjägarecorps. Vi veta, att i hela Norrland, ett land så stort som $\frac{2}{3}$ af Tyskland, finnes icke mer än två svadroner rytteri. Vid hvarje förslag till arméorganisation, som hittills blifvit framlagdt. har man också medgifvit, att detta missförhållande måste rättas samt att ifrågavarande corps i första rummet borde ökas till en någorlunda anständig styrka. Jag måste bekänna, att det vid sådant förhållande förvånat mig att finna jemväl representanten från Jemtland bland reservanternes antal. Herr Nils Larsson borde bäst veta huru det står till vid denna corps, der befälet nu är så obetydligt, att det icke är möjligt att som sig bör exercera beväringen, så vida nödigt befäl för stammen skall bibehållas. Jag torde icke behöfva påminna herrarne om att enligt vår nuvarande arméorganisation det är kaptener af andra klassen och andra klassens löjtnanter, som äro afsedda att exercera beväringen. under det kaptenerne af första klassen, förste löjtnanter och underlöjtnanter skola öfva stamtruppen. Då det nu förhåller sig så, att vid Jemtlands hästjägare icke finnes någon andre ryttmästare eller andre löjtnant, är det klart att beväringen derstädes icke kan exerceras med mindre än att man tager bort officerare från stamtruppen. Det är omöjligt att någon på allvar kan vilja påstå. att sådant är lämpligt eller att man bör uppskjuta denna fråga, den billigaste af alla, till dess den stora härordningsfrågan blifvit löst. Detta måste åtminstone för den, som utan förutfattad mening betraktar saken, förefalla minst sagt ologiskt, helst då detta yrkas af dem, i hvars eget förslag det ingår att tillsätta icke allenast öfver tusende nya officersplatser, utan derjemte att upprätta tre nya svadroner just vid Jemtlands hästjägarecorps. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Om aflöning för en andre löjtnant vid Jemtlands hästjägarecorps.
(Forts.)

Herr Anders August Andersson: Vid genomläsningen af den nu under behandling varande fjerde hufvudtiteln, finner man att utgifterna fortfarande äro stadda i ständig tillväxt. Jag vill fråga, hvart det skall taga vägen, om man sålunda är efter år ökar utgifterna. Det kan ju icke bära sig i längden, ty inkomster och utgifter skola till sist icke gå ihop. När nu härtill kommer att hela landet ligger i ekonomiskt betryck, så vore det väl icke för mycket, om man nu sökte spara litet i stället för att, såsom hävsker, ständigt framkomma med begäran om nya anslag.

En talare på stockholmsbanken yttrade att det icke lönade mödan att vänta på den nya genomgripande reformen i vårt försvarsväsen, utan att man så småningom i den ordning, som här föreslås, borde öka arméens befäl. Jag är af annan tanke. Jag tycker att det vore vida lämpligare att med ens få ett starkt och på rättvis grund bygdt försvar, än att såsom här söka lappa det gamla klädet med nya klutar. Jag vill icke längre upptaga Kam-

Om aflöning för en andre löjtnant vid Jemtlands hästjägare-corps. (Forts.)

marens tid utan förenar mig med dem som yrkat afslag å den föredragna punkten.

Herr Liss Olof Larsson: Jag hade icke tänkt att begära ordet vid denna punkt, men då reservanterne blifvit på ett temligen skarpt sätt anfallne af en talare på stockholmsbänken, måste jag uppträda till sjelfförsvar. Jag ber då att få förklara den samme talaren att jag inom Utskottet yrkat afslag å punkten hufvudsakligen med stöd just af samma omständigheter, som han sjelf framdrog för bifall till densamma. Han sade att Riksdagen nu i tolf år — och för min del tror jag att det är ännu längre — iappat på det gamla försvaret. Men huru vi än hållit på och lappat, så möter man oss dock ständigt med den satsen att vårt försvarsväsen är i det jämmerligaste skick och att vi äro alldeles försvarslösa. Så säga till och med herrar militärer; och dem måste man väl tro. Och då det sålunda i tolf år och sedan ännu längre tillbaka visat sig, att detta lappningssystem icke ledt till något resultat, tycker jag att det nu kunde vara tid att upphöra dermed och icke gå in på några vidare förändringar förr än det nya förslaget till försvarsväsendets fullständiga omorganisation kommer till behandling. Detta är skälet, hvarföre jag inom Utskottet reserverat mig emot punkten.

Samme talare behagade också säga att, om reservanterne velat taga notis om Kongl. Maj:ts proposition så skulle de hafva rått en annan uppfattning i saken. Men han tyckes icke ens sjelf hafva tagit notis om det Kongl. förslaget eller Utskottets betänkande, då han oupphörligt i sitt anförande talade om att antalet af de föreslagna befälsplatserna vore tre, eller en officer på hvartdera af ifrågavarande tre regementen eller corps. Han skulle eljest hafva iakttagit att vid Lifgardet till häst föreslås, på sätt af sidan 17 i betänkandet kan inhemtas, beredande af aflöning åt två officerare, nämligen en andre ryttmästare och en andre adjutant. Lägges härtill att vid Jemtlands hästjägarecorps föreslås ytterligare en löjtnant af andra klassen och vid Husarregementet Konung Carl XV en ryttmästare af andra klassen, så blifver antalet af de nu föreslagna officersbefattningarne i sjelfva verket fyra och icke tre. När man icke sjelf med mera uppmärksamhet genomläst den Kongl. propositionen bör man icke eller förebrå andra bristande uppmärksamhet derutinnan.

Jag yrkar afslag å den föredragna punkten.

Herr Casparsson: Såsom skäl för sitt afstyrkande hafva reservanterne anført, att de till denna Riksdag upprättat ett härordningsförslag, hvilket de till yttermera visso med 102 namnunderskrifter af ledamöter från denna Kammare bekräfta låtit. Frågan gäller således, såsom en ärad talare på stockholmsbänken nyss nämnde, huruvida Kongl. Maj:ts nu förevarande proposition om arméns förökande med summa fyra officerare står i någon strid med detta af reservanterne m. fl. framlagda förslag. Talaren på stockholmsbänken ansåg att så icke var förhållandet; och jag

delar fullkomligt hans uppfattning. Enligt det af de 102 framlagda förslaget skulle hela svenska arméns officersstam komma att utgöra ett antal af 2,659. När dertill lägges antalet värnepligtigt befäl, uppgående till 565 officerare, uppgår hela officersstyrkan enligt det nämnda förslaget till ett antal af 3,224.

Frågan är då: huru stor är den nuvarande styrkan? Enligt en förteckning, som bilagts statsrevisorernas utlåtande till denna Riksdag, uppgår antalet af nuvarande officerarne, de till Gotlands nationalbeväring hörande oberäknade, till 1,780. Tilläggas desse sednare, hvilka utgöra 111, får man en summa 1,891. Drager man denna siffra från det af de 102 motionärerne föreslagna antalet officerare, eller 3,224, så uppstår en brist af 1,333 officerare, hvilka således enligt motionärernes förslag skulle anskaffas. Detta är verkligen, — det kan jag icke neka, — såsom en af motionärerne till mig yttrade ett mycket hederligt anbud. Nu har Kongl. Maj:t emellertid begärt en tillökning af endast 4 officerare. Men till denna begäran säger man *nej*.

I det af samme motionärer uppgjorda öfvergångsförslag, hvilket finnes bilagdt motionen, resonnerar man som följer: "Hvad beträffar den fast *anställda personalen*, synes intet hinder förefinnas att ordna dess tillökning och organisation efter ungefärligen samma grunder, som blifvit föreslagna i det af Chefen för Generalstaben utarbetade och för 1877 års Riksdag framlagda förslag till öfvergång från den nuvarande till den 1875 föreslagna härordningen. Detta gäller åtminstone alla i sistnämnda förslag fast anställda grader och befattningar, nemligen officerare, fanjunkare" etc. och så tillägga motionärerne: "En del befattningar torde dock böra tillsättas något tidigare, än i nyss nämnda öfvergångsförslag blifvit afsedt."

Det synes således deraf klart och tydligt, att denna anskaffning ingalunda skall ske långsammare utan snarare något hastigare än enligt det af Chefen för Generalstaben framlagda förslaget. Enligt detta sednare är öfvergångstiden beräknad till 15 år, och samma tid synes de 102 hafva antagit, ty beväringens utsträckta öfningar skulle enligt deras förslag inträda efter 15 år. Gör man en medelberäkning af den årliga tillökningen af officerare enligt detta förslag, så kommer man, om bristen 1,333 fördelas på 15 år, till en summa af i medeltal 89, eller, noga räknadt, 88,8 officerare per år — de 0,2 hoppas jag herrarne ursäktat att jag lägger till. Nu är emellertid att märka, att Kongl. Maj:t endast begärt 4, men detta antal vilja reservanterne icke lemna anslag till, oaktadt de sjelfve medgifvit en tillökning af 89 officerare årligen under 15 år, och det således äfven just för samma år, för hvilket det af Kongl. Maj:t äskade anslaget är afsedt eller år 1879, ty enligt motionärernes förslag skulle den nya arméorganisationens första utvecklingsskede inträffa redan nästa år. Vidare är att märka att både Jemtlands hästjägarecorps och Lifgardet till häst ingå bland de regementen som, enligt Chefens för Generalstaben, af motionärerne åberopade förslag, skulle erhålla ökad befäl. En talare på stockholmsbänken sade, att han icke

Om aflöning för en andre löjtnant vid Jemtlands hästjägarecorps.
(Forts.)

Om aflöning för en andre löjtnant vid Jemtlands hästjägare-corps. (Forts.) kunde förstå reservanternes tankegång; och äfven jag måste bekänna, att jag icke kan fatta den.

I sammanhang med denna fråga kan jag icke annat än beklaga, att icke Kongl. Maj:t till fullo uttagit steget. Det finnes nemligen utom de trenne regementen och corps, för hvilka ökad anslag nu blifvit begärdt, en corps inom svenska armén, som saknar andre kapten, nemligen Lifregementets grenadiercorps. Denna corps har en beväringstyrka, som under de sednare åren icke understigit 400 man, men ofta uppgått till 500 man. För denna styrka finnes icke något särskildt befäl utan den måste öfvas af stamkompaniernas. Herr krigsministern har i min tanke mycket riktigt och sant yttrat i sin motivering till den föreslagna tillökningen i befålet vid Lifgardet till häst och husarregementet Carl XV, följande:

“Då emellertid grundsatsen att icke utvidga den nu bestående styrkan af indelta och värfvade armén sedermera blifvit, såsom mig synes med allt skäl, af Riksdagen öfvergifven, i det sist församlade Riksdag beviljade åtskillig tillökning i arméns underbefäl, har jag, som anser en förstärkning i befålet vid dessa, med beväringmanskap försedda, kavalleriregementen i hög grad önskvärd, ansett mig böra nu hemställa, det Eders Kongl. Maj:t ville föreslå Riksdagen att å hvardera af ifrågavarande regementens stater uppföra till aflöning“ etc. Men under sådana förhållanden kan jag icke annat än beklaga, att icke denna i militäriskt hänseende misshandlade corps blifvit föreslagen att komma i åtnjutande af samma tillökning i befäl. När vid sistlidne riksdag antalet af arméns styrka ökades med den stora siffran af 312 man, nemligen 156 underofficerare, 78 korporaler och 78 vice korporaler, fick denna corps icke heller något med af denna tillökning. Jag kan icke annat än beklaga detta förhållande, och det vore önskligt om Lifregementets grenadiercorps i anmärkta hänseendet blifve bättre tillgodosedd än den nu är.

Hvad beträffar nu föreliggande fråga angående anslag för anställande af en löjtnant af andra klassen vid Jemtlands hästjägarecorps, kan jag icke annat än i allo instämma i Utskottets förslag, detta både för saken i och för sig och på grund af de 102:s förslag.

Jag yrkar bifall till den föredragna punkten.

Herr Herslow: Då jag begärde ordet skedde detta på grund af en argumentation jag hörde från en aktad talare på dala-bänken, en argumentation som föreföll mig något egendomlig. Han sade nemligen så här: på grund af de skäl eller rättare »omständigheter» som blifvit anförda, ber jag att få göra det och det yrkandet. Och då jag, upprigtigt taladt, heller icke kunde märka, att han för sitt yrkande framhöll några skäl, fann jag rimligt att följa den fingervisning han gaf, och således söka efter omständigheterna. Jag kan för min del icke tillerkänna omständigheter, oaktadt jag icke förbiser deras betydelse, samma berättigande som skäl. Jag kan derföre icke medgifva, att man

låter »omständigheterna» upphäva »skälen», allraminst då den omständighet, som inverkar bestämmande på besluten, är af sådan art som här. Det kan icke vara berättigadt att jag för att främja en sak, som är för mig personligen af stor vikt, ställer allt annat på sin spets, att jag afsigtigt arbetar på att få en bestående organisation, att falla i ruiner, för att derigenom tvinga nationen öfver i den nya konstruktion, som jag sjelf erbjuder henne. För mig är det derföre omöjligt att instämma uti den värde talarens argumentation, som stöder sig uteslutande på omständigheter. Jag ber tvärtom att på grund af de *skäl*, hvilka såsom fullt klara förelegat de 102 vid framläggandet af deras förslag, få såsom den 103:dje i denna fråga, hvilken innebär alldeles samma syfte, som genomgår hela deras plan, yrka på den partiela reform, hvarom här är fråga. Jag tror nemligen att denna reform absolut icke hindrar, utan fullt ingår i deras system, och då det hela här som öfverallt annorstädes måste anses omfatta alla sina delar, anhåller jag att få i direkt konsekvens med de 102:s sträfvan den yrka bifall till Utskottets förslag i den nu föredragna punkten.

(Om aflöning för en andre löjtnant vid Semtlands hästjägare-corps. (Forts.)

Herr Hedin: Blott ett par ord! Talaren på dalabänken har uppkallat mig för att göra ett tillägg till hvad jag redan anfört emot reservanternes förslag.

Reservanterne hafva i sjelfva verket ganska oriktigt bedömt och gifvit en ganska oriktig karakter åt den åtgärd, som här blifvit af regeringen ifrågasatt. Reservanterne yttra sig nemligen på följande sätt: »Då emellertid förslag blifvit inom Riksdagen väckta om en fullständig ombildning af vårt försvarsväsende och dessa förslag för närvarande äro på utredning och pröfning beroende, hafva reservanterne vid sådant förhållande ansett sig icke kunna tillstyrka vidtagandet af partiela förändringar i arméns nuvarande organisation.» Nu ber jag eder, mine Herrar, att få framställa till benäget och ärligt öfvervägande den frågan, huruvida det skulle innebära en förändring i det Svenska härväsendets nuvarande »organisation», om man beviljade en summa för aflöande åt en officer vid hvart och ett af tre nu bestående regementen eller corps, hvilka äfven enligt det förslag till ny härordning, som blifvit af bland andra reservanterne undertecknad, fortfarande komma att bestå. Om detta anslags beviljande skulle innefatta en partiel förändring i arméns nu varande organisation, så har derigenom begreppet organisation fått en sådan betydelse, som den aldrig tillföre haft, vare sig i Sveriges historia eller i världshistorien.

Jag anhåller fortfarande om bifall till Utskottets hemställan.

Herr Abr. Rundbäck: Då föregående talare, med hvilka jag i detta afseende instämmer, förklarar att de icke förstått reservanternas tankegång, så får jag säga med afseende på hvad en talare här midt öfver på östgötabänken yttrat, att jag ännu mindre kan förstå hans tankegång. Väl kan jag fatta hans klagomål

*Om aflöning
för en andre
löjtnant vid
Semtlands
hästjägare-
corps.
(Forts.)*

mål deröfver att utgifterna på 4:de hufvudtiteln årligen svälla ut — något som litet hvar kan hafva skäl att beklaga —; men då han vid nu förevarande utgiftspost vill betrakta frågan ur den synpunkten, att vi icke böra vidare öka budgeten för försvarsväsendet, så lär han icke riktigt veta hvad han säger. Då han nemligen tillhörde de 102 motionärernes antal, hvilka ju vilja öka utgifterna under berörda hufvudtitel med flera millioner än här är fråga om tusental, så frågar jag honom, om han kan anse sig berättigad att vid detta tillfälle föra en dylik klagan, och att uppmana Kammaren att vara försiktig med användande af statens medel. Han sade vidare, att man borde serskildt i år vara försiktig i detta hänseende. Jag tillåter mig då fästa hans uppmärksamhet derå, att alldeles sådan som ställningen var i Januari månad, då de 102 väckte sin motion om en ny härordning, sådan är den ännu i början af Mars. För öfrigt må han besinna, att det är en betydlig skilnad mellan den tillökning af 4 officerare, som nu blifvit af Kongl. Maj:t äskad, och den stora tillökning i befälets antal, hvilken de 102 föreslagit, uppgående till närmare ett hundra eller — noga räknadt — såsom herr Casparsson visat, till $88\frac{8}{10}$ officerare årligen under en följd af år.

Jag förenar mig med dem, som yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Ola Andersson: Den förste talaren har ansett sig kunna visa, att de skäl, reservanterne till stöd för deras afstyrkande hemställan anført, icke skulle hålla streck, och som herr Casparsson till yttermera visso instämde med honom, så tyckes det väl som om den saken skulle vara klar. Jag får emellertid förklara, att jag för min del icke finner dessa herrars bevisföring tillfyllestgörande. Här kan verkligen komma i fråga tillämpning af den gamla satsen, *att af ett sandkorn kan blifva en hög*. Jag begagnar liknelsen för att visa, att man just genom dessa partiela reformer, genom att tid efter annan t. ex. tillsätta några officerare till dem vi redan hafva, samt genom att medgifva smärre förbättringar af det gamla systemet, aflägsnar möjligheten och utsigten till en sådan lösning, som vi trott vara den rätta. Jag tror derfor att de skäl, reservanterne anført för sin mening, skola hålla stånd. Man behagade i sammanhang härmed erinra sig, att för icke längre tid tillbaka, än år 1871, dåvarande Statsrådet och chefen för Landtförsvars-departementet i ett anförande till statsrådsprotokollet yttrade, att indelta armén kan förbättras på administrativ väg, d. v. s. genom förkortning af tjänstetiden och utsträckning af krigsbildningen. Sistlidne Riksdag gjordes också ett allvarsamt försök till en dylik partiel förbättring genom utsträckning af beväringens vapenöfningar med bibehållande af indelningsverket. Erinrar man sig vidare, hurusom en och annan på allvar ifrågasatte utsträckning af beväringsofningarne genom att blott dertill skaffa penningeanslag, då torde från vår synpunkt, de partiela reformernas väg ej mera vara synnerligen inbjudande; och härmed har jag i korthet visat att det för de med mig liktänkande

icke varit tillräckligt skäl att ingå på den nu ifrågavarande partiella reformen.

Jag har nu oförbehållsamt och öppet uttalat skälen för reservanternes åsigt. Man må nu kalla dem skäl eller omständigheter, och de må vara besvärliga för en eller annan; men för mig äro de talande, och så vida man tilltror oss att handla med någorlunda klok beräkning, så skall man nog erkänna skälen vara för vårt handlingsätt hållbara. Jag tror icke man med skäl skall kunna förebrå mig bristande vilja för försvarets ordnande, men den af Herr Herslow erbjudna alliansen kan jag, såsom en af de 102, dock icke på sådana vilkor mottaga, utan yrkar bifall till reservanternes förslag.

*Om aflöning
för en andre
löjtnant vid
Jemtlands
hästjägare-
corps.
(Forts.)*

Grefve Björnstjerna: Jag skall endast med ett par ord genmäla den siste ärade talaren.

Det låter ibland, som om Sveriges försvar och svenska folket hade intet samband med hvarandra. När en talare säger: vi skola ingenting göra, vi skola icke förbättra hvad vi hafva, vi skola afvakta den tidpunkt då vi få en annan försvarsorganisation, då veta vi alla hvad detta betyder. Frågan om försvarets ordnande uppskjutes år efter år. Men hvems är skulden? Icke kan man säga att den är Regeringens, ty hon har många gånger, ehuru alltjemt förgäfvess, försökt att få frågan löst; icke är det de med mig liktänkande, det veta vi alla. Att vid sådant förhållande, då frågans lösning alltjemt är lika osäker, då det nuvarande tillståndet kan räcka i mansåldrar, att då yrka att vi skola fortfarande lemna försvaret i samma beklagansvärda skick, detta är helt simpelt oförsvarligt. Att en representant ur svenska folket skall kunna hysa en sådan åsigt och vilja försvara den, är otroligt. För min del anser jag att, under det vi vänta på något bättre, böra vi se till, att det försvar vi hafva blifver så godt som sig göra låter. Hvad särskildt angår den nu ifrågavarande officeren, så är han dessutom icke beräknad för stamtruppen, såsom Herr Ola Andersson tycktes antaga, utan för beväringen. Herr Ola Anderssons argumentation har således icke någon tillämpning på det, hvarom nu är fråga.

Jag yrkar fortfarande bifall till Stats-Utskottets förslag.

Chefen för Kongl. Landtförsvars-departementet Herr Statsrådet Rosensvärd: I denna fråga har redan ganska mycket blifvit sagdt såväl till försvar för den Kongl. propositionen som emot densamma. Jag skall derföre blott be att få fästa Herrarnes uppmärksamhet derpå, att vid Jemtlands hästjägarecorps icke finnas mer än sex, säger sex, officerare. Det är väl då icke särdeles mycket begärdt, om man ifrågasätter att för nämnde corps' beväringsskapat få en tillökning af en andre löjtnant. Ty äfven om alla de andra sex officerarne äro friska, behöfver man honom; och om blott en enda af dem är sjuk, så blir bristen ännu känbarare.

*Om aflöning
för en andre
löjtnant vid
Jemtlands
hästjägare-
corps.
(Forts.)*

En talare har beklagat, att icke äfven Lifregementets grenadiercorps, som också saknar fullständigt bevarings-befäl, kommit i åttänka vid detta tillfälle. Kongl. Maj:t har emellertid vid ett par föregående riksdagar föreslagit tillsättande af ett par andre kapten-er vid denna corps; men detta har icke vunnit Riksdagens bifall. Denna corps har dock kompani-befäl för fyra kompanier och andre löjtnanter för alla kompanierna. Corpsens befäl är således fullständigare än Jemtlands hästjägarecorps.

En annan talare har beklagat, att fjerde hufvudtiteln är ifrån år växer. Ja, den delar detta öde med de flesta andra af våra hufvudtitlar, till följd af den allmänna benägenheten hos allt, som värderas i penningar, att växa i siffror till följd af många omständigheter, såsom landets utveckling och deraf föranledda nya behof, penningevärdets fall m. m. Men hvad beträffar den nu förevarande statsregleringen, ber jag att få fästa uppmärksamheten på, att den af Kongl. Maj:t ifrågasatta tillökning på hela fjerde hufvudtiteln ordinarie och extra anslag icke var större än 2,100 kronor. Genom Andra Kammarens redan fattade beslut har denna tillökning förvandlats till en minskning af några och tjugutusen kronor; och jag skulle vara mycket belåten, om minskningen icke blefve större.

Friherre Lejonhufvud: Herr Ola Andersson yttrade nyss, att de bevis, som af en föregående talare blifvit framlagda för beviljande af nu ifrågavarande anslag, visserligen borde kunna anses vara tillfyllestgörande, men dock icke tillfredsstälde honom. Jag måste säga, att de bevis, som af honom för den motsatta meningen framlades, lika litet tillfredsstälde mig. Han åberopade såsom skäl för afslag faran af att lappa på det gamla indelningsverket, emedan sådant kunde hindra införandet af en ny härordning. Jag vågar påstå, att detta är en skugggrädsla. Åtminstone har jag icke hört någon vid riksdagen uttala någon afsigt att bibehålla indelningsverket oförändradt, och finnes det någon, som hyser en sådan afsigt, så tiger han dermed. Det finnes nemligen ingen, som icke medger att det nuvarande försvarsväsendet är otillfredsställande. Men huru en förändring skall ävägbringas, derom hafva tankarne icke varit ense, och blifva det väl icke heller i år, efter hvad jag försport. Hade han deremot sagt, att de finnas, som vilja bygga ett nytt försvarssystem på det gamla indelningsverkets grund, skulle han hafva sagt ganska sant. Jag hör till dem, dermed sticker jag icke under stol; men hvarken jag eller de med mig liktänkande vilja på smygvägar, utan öppet och ärligt komma till detta mål. Icke heller må han inbilla någon, att anställandet af en eller annan officer vid de nuvarande regementena skall kunna konsolidera den nuvarande arméorganisationen. Frågan är endast att afhjelpa en partiel brist genom en lika partiel åtgärd, och anskaffa ett par officerare, som under alla förhållanden komma att behöfvas. Historien om faran af det gamla indelningsverkets förstärkande gäller således icke här. Jag

har således rätt att säga, att talarens bevisföring var lika otillfredsställande, som den han sjelf klandrade.

*Om aftöning
för en andre
löjtnant vid
Jemtlands
hästjägare-
corps.
(Forts.)*

Herr Jöns Rundbäck: Om vid hvarje frågas behandling man i diskussionen läte "detta vara detta", så skulle man mycket förenkla behandlingen af frågan och vinna en god stämning inom Kammaren. För min del vill jag icke ur denna punkt hemta skäl hvarken för eller emot de 102:s organisationsförslag. Men af Kongl. Maj:ts proposition har jag funnit skäl för bifall till punkten. Chefen för Landtförsvars-departementet har också nyss visat, att en andre löjtnant vid Jemtlands hästjägarecorps verkligen är behöflig. Då det äskade beloppet icke stiger till mer än 2,670 kronor, och då den föreslagna officeren är behöflig icke blott för corpsen sjelf, utan äfven för dess beväring, så hemställer jag till Kammaren, om det är skäl att afslå denna punkt. Jag för min del yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Ola Andersson: Då Friherre Lejonhufvud nära nog tycktes vilja gifva mina ord den tydning, att jag dermed skulle velat säga, att Kongl. Maj:t sökt på smygvägar bibehålla det gamla indelningsverket, anser jag mig böra mot en sådan uppfattning protestera. Jag har icke sagt något sådant, utan jag har endast sagt, att genom partiella reformer af den gamla arméorganisationen kan lösningen af frågan om en fullständig ombildning af försvarsväsendet förhindras eller åtminstone försvåras. Detta endast har jag sagt; och detta var skälet, hvarföre jag yrkade bifall till reservanternes förslag.

Herr Hedin: Den siste talaren anmärkte, att man kan genom partiella reformer förhindra eller åtminstone försvåra framgången af en fullständig reform. Deri hade talaren också fullkomligt rätt. Men att denna anmärkning icke här har någon tillämpning, tror jag mig redan hafva visat och vill därför icke trötta Kammaren med ett upprepande af dessa bevis. I nu ifrågavarande fall kan icke den stora reformen genom den partiella förändringen hindras, eftersom denna förändring ingår såsom en del af det stora förslaget, hvilket de, som nu yrka afslag, varit med om att framställa. Derföre kommer ock utgången af voteringen om denna punkt att blifva en proba uppå, huruvida de, som undertecknat det stora förslaget, dermed menat ärligt eller icke.

Herr Carl Ericson: Ingen kan liffigare än jag önska en ombildning af vårt försvarsväsende på de hufvudgrunder, som vid denna riksdag blifvit framlagda; men då jag med mycket begrundande genomläst reservationen vid denna punkt för att uttröna skälen till densamma eller rättare till dess motiv, har jag icke kunnat finna det ringaste skäl att till följd af en sådan önskan om försvarsväsendets ombildning afslå Kongl. Maj:ts här framlagda förslag. Hvad Kongl. Maj:t här föreslagit står nemligen

Om aflöning
för en andre
löjtnant vid
Femlands
hästjägare-
corps.
(Forts.)

icke i någon mån i strid med det förslag till ny arméorganisation, som af de 102 blifvit framlagdt. Jag säger därför ännu en gång, att motiven för reservationen vid denna punkt äro mig ofattliga. Om Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag kunde i någon mån leda till rubbning eller kullkastande af hufvudgrunderna för nämnda härordningsförslag, skulle jag vara den förste att derå yrka afslag. Herr Sven Nilsson i Efveröd sade nyss, att det från hans sida icke skulle vara ärligt handladt, om han, på samma gång han begärde stor tillökning i officerarnes antal, tillstyrkte nu föreliggande förslag. Jag tillstår, att jag icke förstår ett sådant resonnement. Vål erkänner jag, att det icke är af mycket stor betydelse för försvaret, om anslaget till denne officer beviljas eller icke; men då behovet är otvifvelaktigt och erkändt samt icke står i strid med det framlagda härordningsförslaget — ty trots Herr Ola Anderssons sista uttalande vågar jag påstå, att förslaget går i samma riktning som det stora förslaget — kan jag för min del icke finna skälighet annat än att bifalla ifrågavarande punkt.

Under den korta tid — 2 år — hvarunder jag varit vid riksdagen, har jag lärt mig inse, att majoriteten i denna Kammare ser till sak och icke till person. Här har nu emellertid yrkats afslag å denna punkt; och jag må erkänna att till skäl härför måste ligga en högre politik, som jag med mitt enkla förstånd icke kan fatta. Då emellertid, som sagdt, Utskottets förslag i denna punkt går i samma riktning som det stora organisationsförslaget, yrkar jag för min del bifall till punkten.

Härmed var öfverläggningen slutad. Enligt de yrkanden, som derunder blifvit gjorda, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall och dels på afslag samt fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef då begärd och företogs enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 7:de punkten af utlåtandet N:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit Utskottets hemställan.

Röstsedlarne sammanräknades och visade 69 ja mot 84 nej; i följd hvaraf Utskottets hemställan afslagits.

Punkten 8:

Bifölls.

Punkten 9:

Utskottet hade tillstyrkt:

att, med bifall till Kongl. Maj:ts derom framställda förslag, för beredande af aflöning åt en andre ryttmästare och en andre adjutant vid Lifgardet till häst, anslaget till detta regemente måtte med 7,585 kronor förhöjas.

*Om höjning
af anslaget
för Lifgardet
till häst.*

Rörande denna hemställan anförde:

Herr Sven Nilsson: Då Kammarerna afslagit Utskottets hemställan i 7:de punkten, får jag på de af mig under diskussionen rörande nämnda hemställan anförda skäl yrka, att jemväl Utskottets här afgifna förslag måtte af Kammarerna afslås.

Grefve Björnstjerna: Jag medgifver, att, efter den utgång 7:de punkten erhållit, det är troligt, att samma öde förestår äfven denna; men jag vill likväl fästa uppmärksamhet på, att förhållandet här är i åtskilliga afseenden helt olika mot hvad det var i nämnda 7:de punkt. De fleste eller åtminstone ett par af de talare, som icke önskade anställandet af en andre löjtnant vid Jemtlands hästjägare, yrkade afslag derför att de fruktade att indelningsverket skulle styrkas om Kongl. Maj:ts förslag bifölles. Hvad som i nu föreliggande punkt föreslås rör deremot icke indelningsverket, utan de värfvade trupperna, således just den slags stamtrupp som de 102 vilja ytterligare betydligt föröka. Jag skall nu anhålla att få lemna en liten redogörelse för officerares olika ställning vid de värfvade och indelta regementena. Såsom Herrarne väl veta, komma de flesta officerarne under sin tjänstetid icke längre än till ryttmästaregraden. Då nu andre ryttmästare finnas vid alla de indelta regementena men icke vid de värfvade, är följden den, att vid en indelt corps finnas 7 ryttmästare och 13 subalternofficerare, således icke fullt en ryttmästare mot 2 subalternofficerare, då deremot vid Lifgardet till häst finnes endast 5 ryttmästare mot 13 subalternofficerare. Den värfvade kavalleriofficern har sålunda långt mindre chance att vinna befordran till ryttmästare än den indelta. Nu torde icke vara lämpligt att någon skillnad förefinnes mellan dessa båda slag af officerare, allra minst torde det vara lämpligt att den värfvade officeren, som har långt strängare tjänstgöring, skall befinna sig i sämre ställning än hans indelta kamrat.

De af Herrarne, som känna våra värfvade regementen och och hvilken grad af öfning de ega, måste medgifva att dessa regementen äro goda och göra heder åt vårt land. Jag tror också att Herrarne skola medgifva, att en trupp icke kan uppnå denna skicklighet utan att hafva ett dugligt och nitiskt befäl. Billigt är väl då, att dessa värfvade officerare erfara rättvisa. Något annat begäres icke. De indelta regementena hafva hvarterda en andre ryttmästare och en andre adjutant, eller just detsamma som Kongl. Maj:t nu begär för Lifgardet till häst, och detta måste äfven erkännas vara fullt riktigt. Orsaken hvarföre de värfvade

*Om höjning
af anslaget
för Lifgardet
till häst.
(Forts.)*

regementena icke hafva någon andre ryttmästare är, såsom Herrarne veta, att för många år sedan icke någon beväring tilldelades dessa regementen. Man har frågat mig hvarför, sedan regementena nu mera hafva beväring, Kongl. Maj:t icke förr begärt anslag till nu ifrågasatta platser; jag får då upplysa att Kongl. Maj:t redan ett par gånger förut framställt förslag härom, ehuru hans begäran icke ännu lyckats vinna Riksdagens bifall.

Då hvad som nu föreslås endast afser att, hvad angår befälets antal, ställa den värfvade armén på samma fot som den indelta, icke sämre men icke heller bättre, förefaller det mig verkligen vara med rättvisans fordringar förenligt, att det begärda anslaget nu ändtligen beviljades. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Hedin: Jemte det jag förenar mig med den föregående ärade talaren, anhåller jag få fästa uppmärksamheten på ett par ytterligare omständigheter.

Enligt det förslag till ny härordning, som blifvit under-tecknad af, bland andra af Kammarrens Herrar ledamöter, äfven dem som äro reservanter mot Utskottets förslag i denna punkt, utgör tillökningen i befälets antal en af de förtjenster, på hvilka förslagens undertecknare, de 102, åberopa sig.

Nåväl, här finnes nu ett tillfälle för dessa Herrar att, genom att bifalla den befällstillökning, hvarom nu är fråga, med handling bevisa sin tro. Dessutom förekommer äfven en annan omständighet, som bör tala till förmån för förslaget, den nemligen att vid två af de tvenne regementen eller corpser, vid hvilka nu af Kongl. Maj:t föreslagits ökad antal befäl, skulle det enligt de 102:s förslag bestämda antagandet af stamtrupp och öppnandet af skolor för samma stamtrupp kunna börja i samma ögonblick deras härordningsförslag blifvit af Kongl. Maj:t och Riksdagen godkändt. Dessa två regementen äro Lifgardet till häst och Husarregementet Konung Carl XV.

Jag hemställer således till de 102:s benägna afgörande, huruvida, då de ju äro öfvertygade om att antalet befäl är för litet, och då de ju äfven böra vara fullt ense om att man kommer att ålägga befålet längre och vidsträcktare tjenstgöringsskyldighet, och att ett förökadt antal således blir af nöden, de icke skulle anse det vara med deras härordningsförslag öfverensstämmande att nu bifalla hvad Kongl. Maj:t i denna punkt föreslagit och Stats-Utskottet hemställt, hvartill jag för min del anhåller om bifall.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och proposition gifvits enligt de gjorda yrkandena, afslog Kammarren Utskottets förslag.

Efter föredragning dernäst af *punkten 10*, deruti Utskottet hemställt, att Riksdagen måtte, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, till aflöning för en ryttmästare af andra klassen vid Husarregementet Konung Carl XV, i detta regementes anslag bevilja förhöjning med 4,425 kronor, anförde

Herr Sven Nilsson: På de skäl, jag vid en föregående punkt redan andragit, anhåller jag om afslag jemväl å denna punkt.

Herr Hedin: I motsats mot den föregående talaren anhåller jag om bifall till Stats-Utskottets förslag i nu förevarande punkt.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan afslogs.

Punkten 11.

Utskottet hade hemställt:

att Marinregementets anslag måtte, enligt derom af Kongl. Maj:t gjord framställning, få äfven under år 1879 med oförändrad natur utgå, för att, i den mån samma anslag genom nämnda regementes indragning vore eller blefve disponibelt, användas för underhåll af garnisonen i Karlskrona.

I anledning af denna hemställan yttrade

Herr Liss Olof Larsson: Det kan väl synas vara onödigt att jag nu begärt ordet, då jag icke har något annat yrkande att framställa än om bifall till hvad Utskottet i denna punkt föreslagit; men jag har detta oaktadt icke ansett mig kunna undgå att göra det, för att påpeka några omständigheter som beröra denna punkt och som vi väl möjligen förut känna, men som det oaktadt möjligen kunna helt lätt öfverhalkas. Jag gör detta i förhoppning, att en kommande Riksdag måtte närmare eftersinna, hvartill de medel användas som man anslår genom att bifalla denna punkt.

Då Riksdagen år 1871 beslöt att Marinregementet skulle indragas, hette det i Riksdagens till Kongl. Maj:t afåtna skrifvelse i saken, att "Marinregementet bör så fort ske kan indragas, och anslaget till regementet i den mån det genom indragningen blifver disponibelt till statsverket ingå". Detta var Riksdagens beslut då. Sedermera medgaf Riksdagen att dessa medel, i den mån de blefve disponibla, skulle få användas för underhåll af garnisonen i Karlskrona. Härtill kommer en annan omständighet, som jag icke kan undgå att anmärka. Då nemligen 1871 års Riksdag säger, "att befälet och underbefälet med vederlikar vid Marinregementet, hvilka vid regementets indragning icke blifva bibehållna eller till andra regementen eller corpsen transporterade eller till andra allmänna befattningar förflyttade, böra vid sina dem genom fullmakter tillförsäkrade aflöningsförmåner och tjänstebefattningar bibehållas", hade jag trott att officerarne och underofficerarne fortfarande skulle bibehållas vid de löner som voro dem tillförsäkrade genom fullmakterna och således icke sedermera erhålla några högre löner. Så har likväl icke varit förhållandet; utan officerarne vid detta regemente hafva sedan dess så avancerat,

Ang. Marinregementets anslag.

Ang. Marin-
regementets
anslag.
(Forts.)

att under de år som förflutit efter 1871 års Riksdags beslut utnämnts 1 major, 4 kaptener och 7 löjtnanter, deraf 2 kaptener och 2 löjtnanter till och med sistlidet år 1877. Det förekommer mig ganska besynnerligt, att man, oaktadt den försäkran man gifvit att dessa officerare skulle fortfarande bibehållas vid de löner de 1871 innehade, likväl låter dem fortfarande avancera och naturligtvis med högre grad äfven gifver dem högre lön. Detta förfaringssätt är så mycket märkligare som vid Marinregementet finnes en så väldig massa befäl och underbefäl, att anslaget till deras löner år 1876 utgjorde för befålet 77,424 kronor och för underbefålet 15,793 kronor. Deremot är manskapet så fåtaligt att det, enligt hvad jag tror, numera knappt uppgår till 20 man. Säkert är åtminstone att manskapet vid regementet icke är hälften så talrikt som befålet. Att anslaget till befälets löner är så högt, derom är intet att säga, ty att befålet skall ha sina löner är ju helt naturligt — men att officerarne skola avancera fortfarande, så att de som år 1871 voro löjtnanter nu blifvit kaptener och majorer, är ett förhållande, som jag icke kunnat låta passera oanmärkt.

Men dessutom förekomma äfven några andra märkliga utgifter på Marinregementets stat, bland annat till arfvoden och gratifikationer, hvilkas nödvändighet jag icke rätt kan fatta. Detta är visserligen icke mycket att fästa sig vid; men nog förefaller det mig besynnerligt att man skall behöfva betala ut arfvoden och gratifikationer vid ett regemente, der det finnes en så stor massa befäl, men snart sagdt ingen trupp. Bland andra arfvoden förekommer åtminstone ett, till en informationsofficer, hvars behöflighet jag icke kan fatta, då han ju icke har något manskap att instruera.

Förutom alla dessa omständigheter, på hvilka jag velat fästa Kammarens uppmärksamhet, är det ännu en annan sak som förtjenar att beaktas. På anslaget för år 1876 förekommer en besparing å icke mindre än 16,783 kronor och några öre. Anslaget borde vid sådant förhållande, efter hvad mig synes, kunna nedsättas från dess nuvarande belopp, 200,000 kronor, till något mindre.

Då jag icke inom Utskottet gjort något yrkande i afseende på denna punkt, vill jag icke heller nu framställa något sådant, utan har med det sagda endast velat fästa uppmärksamheten på dessa förhållanden för att till en kommande riksdag få en närmare utredning af dem, hvarigenom man möjligen skulle kunna ernå det resultat, att det till regementet nu utgående anslag, 200,000 kronor, kunde något nedsättas.

Friherre Leijonhufvud: Hvad den siste talaren anförde hör egentligen icke till den föredragna punkten och kräfver således icke något svar. Men ehuru jag var oberedd på talarens anmärkningar och för tillfället icke kan fullkomligt erinra mig allt som i frågan förekom vid 1871 års riksdag, vill jag likväl fästa uppmärksamheten på, att samtidigt beslutades att en del af ett

artilleriregemente, Wendes, skulle förläggas i Karlskrona. Naturligtvis afsågs härmed att dessa trupper der äfven skulle göra garnisonstjenst. Men då beslutet härom aldrig kom till verkställighet, har Marinregementet blifvit användt för dylik tjenstgöring. Som talaren riktigt omnämnde, är regementets manskap numera nära nog försvunnet; men befälet är i tjenst. Några af officerarne äro t. ex. vanligen kommenderade till Kungsholms fästning, der de instruera och exercera båtsmännen, andra öfva länets beväringmanskap och så vidare. Befälet är således ej utan sysselsättning.

Ang. Marinregementets anslag. (Forts.)

Jag vill äfven minnas att bland de vilkor, som i anledning af indragningen af Riksdagen bestämdes, äfven fans ett medgifvande att officerarne skulle i mån af ledighet få avancera till kapteners på stat. Någon major med lön har icke blifvit utnämnd efter indragningen.

Då något yrkande icke blifvit af talaren framställt, har icke heller jag något sådant att göra.

Chefen för Kongl. Landtförsvars-departementet, Herr Statsrådet Rosensvärd: En talare åberopade 1871 års Riksdags beslut såsom ett bland skälen för sina anmärkingar, men förbigick ett annat beslut i samma ämne, som 1872 års Riksdag fattade. Hade han tagit kännedom om sistnämnda Riksdags underdåniga skrivelser i ämnet, skulle han deraf inhämtat, att Riksdagen godkände samma vilkor för Marinregementets indragning, som förut blifvit bestämda för ett annat indraget regemente, nemligen Lifbeväringregementet. Bland dessa vilkor var för officerarne, att de skulle få avancera till och med kaptensgraden, men icke längre. På grund af denna bestämmelse ha kaptensvakanserna vid Marinregementet äfven blifvit tillsatta, i den mån sådana inträffat, samt i succession underlöjtnanter befordrats till löjtnanter. Äfven en major har blifvit utnämnd i regementet, men med bibehållande af kaptens lön, en temligen oskyldig sak, som ingenting kostar och icke drabbar anslaget.

Hvad för öfrigt angår talarens begäran om fullständig utredning rörande anslagets till Marinregementet behöflighet, torde Kammaren inse att det för mig är svårt att nu genast afgifva en sådan, då jag var alldeles oberedd derpå. Jag vill blott erinra, att detta anslag är ett förslagsanslag "högst", som icke kan öfverskridas. Icke heller kan derpå uppstå någon reservation eller besparingar till Kongl. Maj:ts disposition. På grund af en upplysning, som jag händelsevis för några dagar sedan begärde af Arméförvaltningen, är jag i tillfälle meddela, att anslaget förlidet är helt och hållet åtgått. Anledningen hvarföre hela beloppet erfordrades år 1877, då deremot något år förut besparing uppstått, är troligtvis den, att priset på upphandlade proviantartiklar m. m. varit högre 1877 än förut.

Jag anser mig nu hafva lemnat de nödvändigaste upplysningarne och rättelserna med anledning af de framställda anmärkingarne. Att nu besluta någon nedsättning i det af Kongl. Maj:ts begärda anslaget, dertill torde icke vara skäl, enär derigenom skulle

Ang. Marinregementets anslag.
(Forts.)

uppkomma en fullständig ändring af redan förut af Riksdagen fattade beslut, något hvarpå vederbörande naturligtvis icke kunna vara beredda i detta ögonblick.

Herr Abr. Rundbäck: Efter de upplysningar, chefen för Landtförsvars-departementet nu lemnat, kunde det vara öfverflödigt att jag yttrar mig. Likväl vill jag fästa den värde talarens från Dalarne uppmärksamhet derpå, att manskapets antal de första åren efter beslutet om Marinregementets indragning icke varit så obetydligt som det sedan blifvit. Officerarne vid Marinregementet hafva således ej varit utan sysselsättning, i synnerhet som de derjemte exerceerat Blekinge beväring. Dermed tror jag att talaren fått förklaring på de omständigheter, han framhöll, nemligen att officerarne kunnat stiga i graderna äfven efter indragningen, samt att arfvoden och gratifikationer blifvit utbetalda.

Herr Casparsson: Jag skall blott bedja att få meddela den ärade talaren på dalabänken en nyhet, som kanske kommer något oväntadt, nemligen att genom det vid 1872 års riksdag fattade beslut, att de förut till förläggande i Karlskrona beslutade 4 batterierna af Wendes artilleriregemente skulle förflyttas till Landskrona, statsverket tillskyndats en utgift af icke mindre än 1,680,000 kronor, då i motsatt fall hela anslaget till Marinregementet, 240,000 kronor årligen, kunnat statsverket besparas. Och till denna anordning gaf majoriteten inom Kammaren anledning. Om, såsom jag antager för afgjordt, anslaget äfven för nästkommande år kommer att beviljas, så har statsverket genom denna anordning tillskyndats en onödig utgift af tillsammans 1,920,000 kronor.

Jag har endast velat lemna denna upplysning såsom ett bidrag till den välbekanta historien om myggen och kamelerna: man silar mygg och sväljer kameler. Och år 1872 sväljde denna Kammare en stor kamel.

Öfverläggningen förklarades slutad, hvarefter Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 12—15:

Blefvo jemväl bifallna.

I *punkten 16* hade Utskottet hemställt, att Kongl. Maj:ts framställning om beviljande för krigshögskolan å Marieberg af 1,323 kronor, att tilläggas anslaget till försvarsverket till lands i allmänhet, icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Efter punktens föredragning yttrade

Chefen för Kongl. Landtförsvars-departementet, Herr Statsrådet Rosensvärd: Den fråga, som nu föreligger, är visserligen

icke till siffran af särdeles stor betydelse, men jag anser mig det oakadt böra nämna några ord till försvar för den Kongl. propositionen, som blifvit af Utskottet underkänd.

Vid föregående riksdag begärdes för krigshögskolan vid Marieberg en liten anslagstillökning af, som jag vill minnas, 3,623 kronor och som jag tror ganska fullständigt motiverades. Riksdagen, utan att underkänna behovet af det ändamål, för hvilket detta anslag begärdes, lemnade den hänvisning att, som genom förflyttning af generalstabsseleverne till den nya krigshögskolan, en besparing skulle uppstå af 2,300 kronor, det icke kunde vara skäl att bevilja hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Det kunde naturligtvis icke af Kongl. Maj:t antagas annat än att det var, att jag så må säga, ett förbiseende af Riksdagen, då den ville med 2,300 kronor betäcka en utgift af 3,623 kronor. Härpå är det som Kongl. Maj:t velat fästa uppmärksamheten; och derföre har fyllnad nu begärts.

Jag erkänner, som sagdt, att beloppet icke är stort, men jag tror det kan vara ganska svårt för skolan på Marieberg att jemka ihop debet och kredit, då den stat, som är faststeld af Kongl. Maj:t och Riksdagen, har sina gifna belopp. Och om man också kan göra besparingar på ett eller annat ställe, så är det gifvet att, om man minskar elevernes antal, man derföre icke kan minska undervisningsämnenas antal och sålunda icke heller lärarnes. Förslaget är egentligen motiveradt deraf att man behöft tillsätta en lärare i mekanik och att, genom den nya organisationen af artilleriläroverket, som ansågs nödig, på det att kursen i sin helhet icke skulle räcka så länge som 3 år, men en 3-årig kurs ändå finnas för dem som ville genomgå den högre artilleriutbildningen, två kurser i sjelfva verket samtidigt fortgå. Derigenom har uppstått ett ökad behof att kunna hemta lärare från staden till Marieberg, hvilket åter nödvändiggjort en tillökning i hästantalet med tillbehör. Detta är hela saken; och detta behof har icke minskats derföre att 14 elever afgått, då antalet stundom är 40 stundom 80. Behofvet kvarstår oförminskadt.

Jag har ansett mig böra lemna dessa upplysningar.

Öfverläggningen förklarades slutad; och blef derefter Utskottets hemställan bifallen.

Punkterna 17—25:

Biföllos.

Punkten 26:

I anledning af Kongl. Maj:ts förslag, att till bestyckning af Karlsborgs fästning måtte för år 1879 anvisas ett extra anslag af 300,000 kronor, hade Utskottet tillstyrkt:

Om anslag till bestyckning af Karlsborgs fästning.

att Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning måtte endast i den mån af Riksdagen bifallas, att till bestyckning af Karls-

Om anslag till bestyckning af Karlsborgs fästning.
(Forts.)

borgs fästning anvisades för år 1879 ett extra anslag af 100,000 kronor.

Rörande detta ärende anförde

Chefen för Kongl. Landtförsvars-departementet, Herr Statsrådet Rosensvärd: Under öfverläggningen i förmiddags om artilleribrån yttrades bland annat, att denna byrå vore en allt för stor apparat för allenast några hundra tusen kronors anslag till kanoner. Detta var ett dåligt omen för framgången af Kongl. Maj:ts förslag i nu ifrågavarande punkt. Jag tror, att man i denna artilleribrån sett en alldeles för stor sak mot hvad med densamma egentligen äsyftats. Men jag får verkligen beklaga, om Kammaren nu vill gå den vägen att allt för mycket nedpruta anslaget till artillerimaterielen och derigenom stödjå byråns mindre behöflighet. Denna materiel kan hos oss endast långsamt och så småningom anskaffas. Det enda kanongjuteri, som vi ega, kan icke producera ett så stort antal kanoner att vårt behof deraf hastigt kan fyllas, i händelse af rikare medelstillgångar. Det enda sättet för oss att anskaffa ett tillbörligt antal kanoner är således att årligen beställa och låta tillverka det antal, som möjligen kan göras och af bruket presteras, utan att uteslutande bero af kronans beställningar.

Enligt den af generalfältygmästaren uppgjorda beräkning öfver kostnaderna för bestyckning af de nu färdiga eller snart färdiga befästningsdelarne af Karlsborg, skulle dessa kostnader uppgå till 3,243,000 kronor. Generalfältygmästaren har vidare beräknat, att kostnaderna skulle fördelas på 10 eller 11 år med 300,000 kronor om året. Vill man nu blott bevilja ett anslag af 100,000 kronor om året, skulle således 32 år förflyta innan dessa befästningsdelar hunnit att fullständigt bestyckas. Detta blir en allt för bedröflig utsigt för Karlsborgs bestyckning. Jag antar också, att detta väl icke kan vara meningen, utan att man tänkt sig större anslag beviljade framdeles. De finansiella utsigterna, åtminstone för den närmaste framtiden, hägra dock icke för mig så särdeles lofvande, att jag vågar antaga att hvad i år inbespares å det ifrågavarande anslag skall nästa år blifva ersatt.

Under sådana förhållanden kan jag derföre icke annat än önska, att det af generalfältygmästaren framställda särdeles moderata förslaget, hvarigenom bestyckningsarbetena vid Karlsborg skulle på tio år vara fullbordade, måtte af Kammaren bifallas.

Herr Sven Nilsson: Jag hade verkligen icke väntat att chefen för Landtförsvars-departementet skulle framkasta någon anmärkning mot Stats-Utskottets förslag i föreliggande punkt. Då man genomläser bilagan till Kongl. Maj:ts nädiga proposition om anslag till bestyckande af Karlsborgs fästning, skall man nemligen lätteligen finna att de skäl, som blifvit andragna för bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit, äro så svaga, att det verkligen förundrar mig att man ej låtit sig nöja med det slut, hvartill

Utskottet kommit. Det är visserligen en sanning, att Kongl. Maj:t i likhet med general-fältygmästaren uttalat önskvärdheten deraf, att det årliga anslaget borde vara 300,000 kronor, äfvensom att hela bestyckningen borde vara fullbordad på 10 år, men chefen för Landtförsvars-departementet säger likväl sjelf i bilagan till statsverkspropositionen: "Då bestyckning af Karlsborgs fästning så hastigt, som med landets tillgångar är förenligt, synes mig i högsta grad nödvändig, får jag i underdånighet instämma i denna general-fältygmästarens framställning." Således har behovet ej funnits större än som landets tillgångar medgifva.

Om anslag till bestyckning af Karlsborgs fästning.
(Forts.)

På sätt statsverkspropositionen nu föreligger, finnes emellertid redan en statsbrist för nästa år på 200,000 kronor, som skall betäckas innan man kan få debet och kredit att gå i hop. Nu är det visserligen en sanning, att man på ett annat sätt sökt få inkomsterna och utgifterna att gå i hop; men det torde dock vara i högsta grad tvifvelaktigt, huruvida Riksdagen gillar detta förfarings-sätt, såvidt man får döma efter de uttalanden som inom Riksdagen derom redan egt rum. Dertill kommer att Kongl. Maj:t beräknat statsverkets andel af bankovinsten på ett sätt, som Riksdagen under de senare åren icke godkänt och som man på grund af de voteringar, som derom redan egt rum, har skälig anledning antaga ej heller af Riksdagen kommer att antagas vid dess slutliga afgörande, hvarigenom statens inkomster sannolikt torde komma att minskas med ytterligare 350,000, och man således har skälig anledning antaga att statsbristen redan nu uppgår till 550,000 kronor.

Då man sålunda väl icke kan säga, att landets tillgångar nu äro särdeles gynsamma utan tvärt om, och så vidt man på allvar vill motverka en ny eller förökad beskattning på landets invånare, tror jag att man bör vara ytterst försiktig vid beviljande af sådana anslag som här ifrågasatta, hvilka icke äro oundgängligen nödvändiga. För min del tror jag att det icke under sådana förhållanden vore särdeles klokt att för innevarande år afvika från den plan för fästningens bestyckning Riksdagen redan under närmast föregående åren godkänt. Af det beslut som vid 1874 års riksdag fattades i denna fråga framgår, att vid nämnda års riksdag anslogos 375,000 kronor till bestyckande af Karlsborgs fästning, deraf för samma år beviljades 125,000, för år 1875 likaledes 125,000, för år 1876 50,000 och för sislidet år 75,000 kronor. Då nu Utskottet föreslagit 100,000 kronor, är detta således en medelsiffra af de årliga anslag, som för bestyckningen hittills beräknats. Jag tror derföre att Kongl. Maj:t på de skäl jag anfört borde kunna vara fullt belåten med det resultat, hvartill Utskottet kommit, hvarföre jag också för min del yrkar bifall till detsamma.

Friherre Leijonhufvud: Den siste ärade talaren började sitt anförande med att säga, att de skäl som i Kongl. Maj:ts nådiga proposition blifvit anförda för den äskade förhöjningen i nu ifrågavarande anslag vore så svaga, att han knappt hade vän-

*Om anslag
till bestyck-
ning af Karls-
borgs fäst-
ning.
(Forts.)*

tat att chefen för Landtförsvars-departementet skulle uppträda och tala för bifall. För min del får jag dock bekänna att, om motsatsen inträffat, skulle det hafva förundrat mig ännu mycket mera, ty naturligtvis har Kongl. Maj:t tänkt sig noga före innan han ingått till Riksdagen och begärt ett anslag för ett eller annat ändamål. Kongl. Maj:t får naturligtvis finna sig uti att ett anslag understundom afslås eller nedsättes; men icke kan väl detta vara ett skäl för att afstå från hela anslaget, i synnerhet på en tid då Kongl. Maj:t verkligen prutat på alla de anslag der sådant möjligen kunnat ske. Att skälen för bifall till detta anslag skulle vara svaga, kan jag icke heller finna. Att de äro kortfattade, derpå ingår jag gerna, men orsaken dertill är att det finnes förhållanden som helt och hållet tala för sig sjelfva utan all vidlyftig argumentation. Då en bestämd plan finnes uppgjord för bestyckningen af Karlsborg, kan det väl icke vara önskvärdt att dermed draga ut längre än nödigt är. Att man åtminstone bör söka få detta arbete fullgjordt på tio år, detta tror jag talar för sig sjelft.

Talaren har sedermera fäst sig vid statsverkets för närvarande mindre gynsamma ställning och sagt att man vid anslags beviljande denna riksdag borde fästa afseende vid de svåra tiderna. Att en statsbrist uppstår, tycker jag alls icke är underligt, då man icke vill fästa sig vid de af Kongl. Maj:t föreslagna utvägarne för utgifternas betäckande. Det kan väl t. ex. icke vara klokt att, på sätt vid innevarande riksdag skett, på förhand besluta om ankovinstens användande, innan man vet beloppet af de anslag som kunna behövas och hvad vederbörande Utskott till deras betäckande kommer att föreslå.

Under sådana förhållanden får jag för min del önska bifall till hvad Kongl. Maj:t i förevarande punkt föreslagit.

Herr Lindmark: Jag har egentligen blifvit uppkallad af herr Sven Nilssons i Efveröd yttrande, att han med förvåning såg att chefen för Landtförsvars-departementet tog ordet till försvar af Kongl. Maj:ts framställning i förevarande punkt. Jag frågar den ärade talaren: blåser man för närvarande fredshymner i Europa, eller är han måhända döf på båda öronen? Jag frågar honom vidare, om det icke är en krigsministers första pligt att tillse, att landets försvar så mycket som möjligt tillgodoses och försättes i dugligt skick. Kan det väl då vara för mycket begärdt, om man på tio år bestyckar en centralfästning, der våra förnämsta förråd förvaras och som skall vara en hufvuddepôt för hela rikets krigsmateriel. Han talade äfven åtskilligt om en förestående statsbrist. Historien om de 200,000 kronorna är mig bekant, men jag vet äfven, att ytterligare brist på ett konstladt sätt blifvit af Riksdagen framkallad derigenom att frågan om bankovinstens användande blifvit afgjord på ett sådant sätt, att brist måste uppstå, och det innan man kunnat bedöma i hvilken mån denna bankovinst skulle kunnat blifva behöflig för statsbristens betäckande.

Jag yrkar bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

Herr Sven Nilsson: Jag vill fästa de två siste talarnes uppmärksamhet derpå att jag, lika litet som Stats-Utskottet, har resonnerat om de tio åren, som skulle åtgå för Karlsborgs bestyckning, och att det följaktligen är öfverflödigt att tala om den tid, inom hvilken man anser bestyckningen böra vara färdig. Om Herrarne vilja göra sig besvär att läsa genom Utskottets motivering, så skola de nog finna att Stats-Utskottet blott velat anse att för detta år, hvarom nu är fråga, en inskränkning borde ske. Sjelfva planen för bestyckningen, och tiden hvarinom den bör vara verkställd, har Utskottet ansett icke böra bestämmas nu.

Öfverläggningen var slutad. Efter det propositioner blifvit gifna i enlighet med de yrkanden som förekommit, biföll Kam-maren Utskottets hemställan.

Punkten 27.

Utskottet hade hemställt:

att Kongl. Maj:ts framställning om anvisande af ett extra anslag af 155,000 kronor för gevärstillverkning icke måtte af Riksdagen bifallas.

*Om anslag
för gevärst-
illverkning.*

Efter uppläsning af berörda hemställan, mot hvilken reservationer inom Utskottet afgifvits dels af Herr *C. Ekman*, Grefve *C. Beck-Früs*, *R. Montgomery Cederhielm* och *M. Nordenfelt*, under yrkande att 50,000 kronor måtte för det ifrågavarande ändamålet beviljas, och dels af Grefve *S. Lagerberg*, som ansett 100,000 kronor böra för samma ändamål anvisas, lemnades ordet på begäran till

Chefen för Kongl. Landtförsvars-departementet, Herr Statsrådet Rosensvärd, hvilken yttrade: Det skäl, som af Utskottet blifvit anfördt för afslag å Kongl. Maj:ts proposition i denna punkt, torde, att sluta af motiveringen, väl egentligen vara att Riksdagen skulle kunna vid början af 1879 års riksmöte bevilja det anslag, som kan blifva behöfligt för att upprätthålla gevärstillverkningen i Eskilstuna. Jag ber dock med anledning häraf att till en början få erinra, att det i allmänhet icke varit af Riksdagen gerna sedt, att förslag lemnades till ändringar i en redan fastställd statsregle-ring. Det har derföre väl icke gerna kunnat ifrågasättas, att Kongl. Maj:t först vid början af år 1879 skulle begära penningar, som skulle användas för samma år, utan det lärer väl vara Kongl. Maj:ts oeftergifliga pligt att i detta fall, likasom i alla andra, under innevarande år göra de framställningar, som för betäckande af 1879 års utgifter äro behöfliga.

Hvad sjelfva hufvudfrågan beträffar, så har Kongl. Maj:t, såsom Herrarne väl hafva sig bekant, egentligen begärt detta anslag för att uppehålla Eskilstuna gevärsfactoris verksamhet, med öppen lemnad rätt för honom att framdeles besluta, huruvida

*Om anslag
för gevärstill-
verkning.
(Forts.)*

de medel, som blefve af Riksdagen beviljade, skola användas till det ena eller andra slaget af gevär, allt under förutsättning att, om en ny gevärsmo- dell blefve af Kongl. Maj:t antagen, Riksdagen skulle i enlighet med dess 1875 uttalade önskan derom vid 1879 års början erhålla underrättelse. Men detta är ju en helt annan sak, än att vid samma riksdag begära förändring i en redan fastställd och reglerad budget.

Under sådana förhållanden kan jag icke annat än önska, att Riksdagen ville bifalla Kongl. Maj:ts proposition. Jag tror mig emellertid veta att i Första Kammaren blifvit för detta ändamål beviljadt endast ett belopp af 50,000 kronor. Detta är icke mycket; men bättre än att icke veta hvad man skall hafva att för ändamålet disponera för år 1879, är det dock att få dessa 50,000 kronor.

Herr Strömberg: Då jag känner utgången af omröstningen rörande denna fråga i Första Kammaren, anhåller jag att få tillstyrka Kammaren att bevilja ett belopp af 50,000 kronor till det nu ifrågavarande ändamålet. Jag gör detta derföre, att jag anser det genom denna summas beviljande två ändamål kunna vinnas, nemligen å ena sidan, att den nuvarande bristen i afseende å fästningsartilleriets och fortifikationstruppernas beväpning med lämpliga gevär kan afhjelpas, och å andra sidan att den arbetare- stam, som är så högst nödvändig för Carl Gustafs stads gevär- faktori, derstädes blifver bibehållen samt användes i nödigt och nyttigt arbete. Att den nu varande arbetarestammen vid gevär- faktori- et i Eskilstuna fortfarande blir åt faktori- et bevarad, anser jag vara i hög grad önskligt. Om det nemligen skulle inträffa, att, derigenom att en mängd af dessa arbetare behöfde afskedas, eller i följd af arbetsbrist en nedsättning i aflöningen måste vid- tagas, hvarigenom dessa arbetare skulle se sig nödsakade att gå öfver till andra yrken eller söka sin utkomst vid andra länders vapenfabriker, så skulle derigenom tillskyndas vårt land och va- pentillverkningen vid statens enda vapenfabrik en skada, som kan blifva högst betänkelig. Det är derföre alldeles nödvändigt att produktionsförmågan vid gevär- faktori- et bibehålles. Men detta kan icke ske, utan att skickliga arbetare der uppfostras och in- öfvas. Ty om fabriken verksamhet en gång i nödens stund måste påkallas, så kan man icke i desse arbetares ställe använda hvil- ken smedslärling eller fabriksarbetare som helst, utan endast så- dane, hvilka ega speciel yrkesskicklighet och erfarenhet i använ- dandet och handterandet af de mycket invecklade maskiner som här förefinnas, och dertill är icke hvarje arbetare skicklig. Då genom det anslag, som Första Kammaren beviljat, eller 50,000 kronor, den arbetsskicklighet, som vunnits sedan denna fabrik kom till stånd, åtminstone till en del skulle kunna uppehållas, anhåller jag att Kam- maren måtte biträda Första Kam- marens beslut.

Herr Sven Nilsson: Jag delar Herr Statsrådets och Chefens

för Landtförsvarsdepartementet mening derom att det icke är rätt lämpligt utan i särdeles trängande fall, om Kongl. Maj:t framlägger till Riksdagen begäran om ansiag, som skola under samma år utgå. Men jag kan deremot ej dela den meningen, att sådant skulle på minsta sätt vara olämpligt, sedan Riksdagen derom gjort tydlig och bestämd anvisning, och ett behof med anledning deraf göres nödvändigt så som just i förevarande fall kan blifva en följd. Jag tror således för min del, att man utan betänklighet bör kunna gilla Utskottets föreliggande förslag, då det ju anvisat Kongl. Maj:t en utväg att, om det befinnes vara af behofvet påkalladt, för nästkommande år erhålla erforderliga medel för ifrågasvarande ändamål.

*Om anslag
för gevärstil-
verkning.
(Forts.)*

Det hufvudsakliga skälet, hvarföre Kongl. Maj:t begärt detta anslag, är, att den stam af dugliga arbetare, som äro anställda vid Carl Gustafs stads faktori, må kunna bibehållas. Härför har Kongl. Maj:t för år 1879 begärt en summa af icke mindre än 155,000 kronor. Gör man sig emellertid reda för huru stort antalet af dessa arbetare är, finner man, att det uppgår till endast omkring fyratio, deraf, om jag icke misstager mig, en del har lön på stat. Antager man, att dessa arbetare erhålla i medeltal som dagaflöning 3 kronor hvardera, skulle således för deras underhåll för ett år ej behövas mera än omkring 36,000 kronor. Jag kan således ej förstå hvarföre begäran gjorts om det större beloppet, isynnerhet då det heter i Kongl. Maj:ts proposition, att det icke är meningen att tillverka några gevärf efter gammal modell, hvilket också synes vara riktigt, och då frågan om hvilken ny modell bör antagas i stället för den gamla är ställd under en för detta ändamål nedsatt komités pröfning, samt det icke i vårt land är vanligt att man tillverkar gevärf efter någon ny modell, förr än den vunnit Riksdagens godkännande, har ju Kongl. Maj:t egentligen ingenting hvarmed dessa arbetare kunna sysselsättas för nästa år. Men nu visar det sig af Kongl. Maj:ts proposition till sistlidne Riksdag, att meningen var det ännu under innevarande år gevärf skulle tillverkas efter den gamla modellen, och, efter hvad jag vill erinra mig, borde Kongl. Maj:t vid detta års början för nämnda ändamål hafva till sitt förfogande 168,000 kronor. Såsom jag nyss nämnde, kan det dock icke vara välbetänkt att nedlägga penningar på tillverkning af gevärf, som ej äro för vårt försvar ändamålsenliga, och, om fördenskull dessa medel icke användas på detta sätt, kunde Kongl. Maj:t under detta år göra sådana besparingar, att arbetarepersonalen vid faktoriet kunde äfven under nästkommande år med dem underhållas. Det kan icke vara annat än det största slöseri att fortfarande tillverka vapen efter en utdömd konstruktion; ty det är icke blott arbetskrafterna, som derigenom uppoffras, utan äfven en betydlig mängd materiel. Det torde således blifva en ren vinst för statsverket att arbetarestammen, om det anses nödvändigt för att få behålla den, erhåller full aflöning, utan att därför fordra annat arbete än det som oundgängligen erfordras för att hålla maskiner och byggnader i fullgodt skick. Då Utskottet dertföre vill förhindra en till

Om anslag
förgevärstill-
verkning.
(Forts.)

verkning af vapen som är ändamålslös för landet, är det en dubbel besparing, som det påyrkar. Och då Utskottet således haft starka skäl att icke bifalla Kongl. Maj:ts proposition, och det icke kan finnas något hinder för Kongl. Maj:t att, såsom jag ofvan nämnt, vid början af nästkommande riksdag äska förnyadt anslag att, derest så finnes nödigt, användas under samma år, kan jag icke annat än förorda bifall till Utskottets förslag, hvarpå jag anholder om proposition.

Herr Statsrådet Rosensvärd: Jag vet verkligen icke, hvarifrån Stats-Utskottet fått den föreställningen, att tillverkningen af gevär efter den gamla modellen ännu skulle fortgå. Visserligen pågick sådan tillverkning ännu under år 1877, då för en del af det från år 1876 besparade anslaget tillverkades eller sammansattes gevär af till större delen redan färdiga delar, hvarjemte tillverkades karbiner för kavalleriets behof. Efter ingången af år 1878 ha deremot icke några medel anvisats för tillverkning af gevär efter den gamla modellen, utan har Kongl. Maj:t, på framställning af generalfälttygmästaren, bestämt, att fabriksarbetare skola sysselsättas med en beställning, för artilleriets behof, af delar till betsel och seltyg samt af stigbyglar, äfvensom med en mindre beställning från Norge o. s. v., hvarjemte så kallade tillbehör borde göras för ett antal remingtonsgevär. Tydligt är, att hvilket beslut Kongl. Maj:t än må komma att fatta i fråga om en annan gevärsmo-
dell, så kommer det att gå en ganska lång tid om, innan nya gevär hinna tillverkas till sådant antal, att någon betydligare utdelning deraf till armén kan ske, och under tiden måste man naturligtvis begagna de gamla gevären, hvilka, ehuru underlägsna de numera i öfriga europeiska arméer begagnade, dock visserligen icke kunna anses vara odugliga. Derför måste man äfven se till, att till dem finnes tillräckligt antal af de tillbehör, genom hvilka först de blifva användbara i soldatens hand. För hvar och en, som genom bilagan till den Kongl. propositionen tager del af Kongl. Maj:ts beslut med anledning af generalfälttygmästarens framställning i ämnet, visar det sig äfven, tror jag, att Kongl. Maj:t icke funnit lämpligt att vidare tillverka gevär af gammal modell, och ändamålet med det nu begärda anslaget bör ock framgå klart af den nådiga propositionen.

Det är endast dessa upplysningar jag nu ansett mig böra lemna.

Herr Strömberg: Jag begärde ordet endast med anledning af en talares på skånebanken uppgift, att antalet arbetare vid Carl Gustafs stads fabriksverk skulle utgöra allenast 40. Från en fullt tillförlitlig person, nemligen just föreståndaren för fabriken, har jag fått den upplysning mig meddelad, att arbetarnes antal för närvarande uppgår till 78; och då desse arbetare, enligt hvad vi alla hafva oss bekant, äro väl inöfvade och utmärkt skicklige; och då man just på det håll, hvarifrån man oftast får höra talas om slöseri med statens medel, nu vill förvägra det ifrågakvarande

anslaget, så förefaller det mig, som skulle det just vara ett oför- svarligt slöseri att låta denna stam af skicklige arbetare skingras, för att i behofvets stund ersättas med öfvade, som endast skulle kunna lemna ett underhålligt och dåligt fabrikat. På grund häraf och med åberopande af de skäl jag förut anfört, anhåller jag att få förnya mitt yrkande om bifall till reservanternes från Första Kammaren förslag.

*Om anslag
för gevärstill-
verkning.
(Forts.)*

Friherre Leijonhufvud: Efter de upplysningar, som nu- mera lemnats af Herr Statsrådet och Chefen för Landt försvars- departementet samt af den nästföregående talaren, återstår för mig föga att tillägga. Jag tillåter mig dock erinra — hvad äfven Herr Krigsministern upplyste — att de gamla gevären för ingen del kunna kallas odugliga. Vi vilja följa med vår tid, och då vår nuvarande gevärsmo- dell befunnits underlägsen de öfriga län- dernas, är det ju i sin ordning att vi söka skaffa oss en bättre, och det är dit vi nu sträfva.

Herr Sven Nilsson yttrade, att det finnes intet hinder för att Kongl. Maj:t, om så behöfs, till nästa Riksdag kommer in med begäran om anslag för ändamålet för år 1879, som då af Riks- dagen genast beviljas. Ja, nog kan man gå till väga på det sät- tet, men vi hafva dock ingen garanti för att en kommande Riks- dag infriar det af den värde talaren nu gifna löftet. Under så- dant förhållande och då jag är fullt förvissad, att det här be- gärda anslaget är af behofvet påkalladt, tror jag det vara bättre att redan nu bevilja det samma, och jag instämmer därför i Herr Strömbergs yrkande.

Herr Sven Nilsson: Om jag möjligen skulle hafva orätt uti min uppgift, att den stam af dugliga arbetare, som finnes vid ifrågavarande fabriks- och som man önskar der bibehålla, till an- talet utgör omkring fyratio, är detta icke mitt fel. Då saken var före på afdelningen inom Utskottet, begärde vi upplysning om detta antal och erhö- llo vi då från, såsom jag förmodat, till- förlitligt håll ett svar, som öfverensstämde med min förut nämnda uppgift, för hvilken jag icke på annat sätt kan svara än som nu skett.

Herr Krigsministern har lemnat oss den fägnessamma under- rättelsen, att några vapen efter den gamla modellen numera icke vidare tillverkades vid fabriks- och för hvilken uppgift man har skäl att vara ytterst tacksam. Jag hade dock varit ännu mera belä- ten, om han underrättat oss, huruvida af det i och för gevär- stillverkningen derstädes för innevarande år beviljade anslag så mycket kan besparas, att det kunde förslå jemväl till stammens underhåll för nästkommande år. Såsom jag förut sagt, vill jag påminna mig, att vid innevarande års början Kongl. Maj:t borde af nämnda anslag hafva till sin disposition 168,000 kronor eller deromkring. Då nu inga vapen efter den gamla modellen vidare skola tillverkas, och någon ny modell icke blifvit fastställd, synes det mig, som om denna summa skulle vara mer än tillräcklig att jemväl bestrida stammens underhåll år 1879. Jag har således icke

Om anslag för gevärstillverkning.
(Forts.)

erhållit några skäl som kunna verka till förändring i min förut uttalade mening, utan yrkar jag fortfarande på bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen framställde propositioner, enligt de gjorda yrkandena, dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på afslag derå och bifall i stället till det förslag, Herr Strömberg under öfverläggningen framställt; och fann Herr Talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Som votering likväl begärdes, blef en omröstningsproposition af följande lydelse uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 27 punkten af utlåtandet, N:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, beviljat ett extra anslag å 50,000 kronor för gevärstillverkning.

Omröstningen företogs och utföll med 87 ja mot 40 nej, i följd hvaraf Kammaren bifallit Utskottets förslag.

Punkten 28:

Blef äfvenledes bifallen.

Punkten 29:

Omanslag till skjutfält för Svea artilleriregemente.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att till anskaffande af skjutfält för Svea artilleriregemente bevilja ett belopp af 270,700 kronor, hvaraf dock, i betraktande af de öfriga anslagsfordringarne under hufvudtiteln, borde såsom extra anslag att utgå under år 1879 anvisas blott 100,000 kronor.

I anledning af denna nådiga framställning hade Utskottet hemställt:

att Riksdagen måtte till anskaffande af ett skjutfält för Svea artilleriregemente bevilja ett belopp af 170,700 kronor och deraf såsom extra anslag för år 1879 anvisa 70,000 kronor.

Varande mot nämnda hemställan särskilda reservationer inom Utskottet anmälda:

dels af Herr *C. Ekman*;

dels af Herrar Grefve *Beck-Früs*, Grefve *Lagerberg* och Grefve

af *Ugglas*, hvilka yrkat, att Utskottets hemställan skulle erhålla följande förändrade lydelse:

*Om anslag till
skjutfält för
Svea artilleriregemente.*
(Forts.)

“att Riksdagen må till anskaffande af ett skjutfält för Svea artilleriregemente bevilja ett belopp af 270,700 kronor och deraf såsom extra anslag för år 1879 anvisa 100,000 kronor, samt i sammanhang härmed i underdånighet anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta tillse, huruvida icke det för berörda regemente behöfliga skjutfält må kunna anskaffas för billigare pris än derfor nu blifvit beräknadt;“

dels af Herrar Friherre *F. von Essen* och *L. M. Nordenfelt*, som ansett att anslaget borde bestämmas till 200,000 kronor, deraf 100,000 kronor skulle såsom extra anslag för år 1879 anvisas;

dels ock slutligen af Herrar *Liss Olof Larsson*, *P. O. Hörnfeldt*, *O. B. Olsson*, *Sven Nilsson*, *J. E. Johansson*, *Hans Andersson* och *Ivar Månsson*.

Sedan uppläsning skett af Utskottets hemställan, yttrade

Herr *Sven Nilsson*: Då jag reserverat mig emot den föredragna punkten utan att angifva hvad jag i frågan önskar, får jag nu förklara, att jag kommer att yrka afslag å både Kongl. Maj:ts proposition och Utskottets förslag, och jag skall nu försöka att härför gifva några skäl.

Jag nekar icke till, att Svea artilleriregemente möjligen kan vara i behof af ett skjutfält och jag antager äfven, att det blir nödvändigt, att vi snart måste söka anskaffa ett sådant, men jag tror då, att detta kan vara gemensamt äfven för vårt öfriga artilleri, såvida dess öfningar förut i manövrering och skarpskjutning skola blifva till någon egentlig nytta. Vid genomläsning af bilagan till den Kongl. propositionen har jag för min del kommit till den uppfattningen, att beviljandet af detta anslag skulle komma att framkalla anspråk på ytterligare flere nya sådana fält som det ifrågavarande, och derigenom föranleda betydande kostnader, dem jag tror vara helt och hållet öfverflödiga. Kongl. Maj:t begär nu 270,700 kronor till anskaffande af ett skjut- och manöverfält vid Harg, för Svea artilleriregemente. Men om man närmare ser på förslaget, skall man finna, att äfven de andra tvenne af våra artilleriregementen snart, om icke redan, likaledes äro i lika stort behof af sådana fält, som Svea artilleri. Beviljar man det nu begärda anslaget, lär det således icke dröja länge, innan Kongl. Maj:t kommer med begäran om liknande anslag för de andra båda regementena. Vidare är att märka, att det icke är nog med att inköpa mark till skjut- och manöverfält, utan man måste äfven derå uppföra kostbara byggnader och till och med — efter hvad af de hållna undersökningarne af mark för skjutfält och de skäl, som anförts för olämpligheten af i sådant afseende undersökta och underkända områden, skulle det äfven erfordras att till stället anlägga jernväg. Och det stannar icke ens härvid, ty — såsom man vid uppmärksam genomläsning af den Kongl. propositionen

*Om anslag till
skjutfält för
Svea artilleri-
regementet.*
(Forts.)

skall finna — är det dessutom meningen, att sedan man väl åt hvart och ett af artilleriregementena anskaffat ett särskildt skjut- och manöverfält, måste man åstadkomma ett större sådant, gemensamt för dem alla tre. För min del -- jag kan icke neka dertill — närmar jag mig äfven den meningen, att vårt artilleri bör hafva ett gemensamt sådant fält, men derigenom gör man också de mindre nu ifrågasatta helt och hållet öfverflödiga. Såvida nu den åsigt, som allmänt i landet uttalas, vinner gehör, nemligen om nödvändigheten af att med det snaraste införa en ny arméorganisation, så skulle, enligt det nu framlagda förslaget derom, artilleriregementenas antal ökas från tre till fem eller sex. Om man följaktligen vill hafva ett bättre försvar med dermed förenad förstärkning af artilleriet, så tror jag, att man skall nödgas medgifva, att ett enda för hela vapnet gemensamt skjut- och manöverfält blifver det lämpligaste, hvarest artilleriet kan såväl delvis som i sin helhet öfvas. Och just den omständigheten att det obestriddigen är fördelaktigare och till stora besparingar ledande att med ens anslå ett tillräckligt belopp för anskaffande af ett enda för hela artilleriet gemensamt och för ändamålet behöfligt fält, än att först offra medel på några smärre sådana och sedermera ändock nödgas inköpa det stora och för vapnet i sin helhet gemensamma, utgör för mig det hufvudsakliga skälet att yrka afslag å Kongl. Maj:ts proposition.

Man har emot anskaffande af ett enda gemensamt skjut- och manöverfält för artilleriet anmärkt, att man derigenom skulle nödgas transportera trupperna på jernväg, och att dermed skulle förenas betydliga kostnader. Jag medgifver gerna, att så komme att ske. Men dels tror jag icke, att dessa kostnader blifva så stora, som man vill föreställa sig, och för allt fall komma de ju jernvägstrafiken, och således staten, till det väsentligaste åter till godo, och dels lära väl medlen icke heller blifva helt och hållet gagnlöst använda, emedan det icke kan skada, att vårt artilleri får redan i fredstid vänja sig vid jernvägstransporter, på det att i krigstid inga olägenheter i det hänseendet må uppstå.

Hvad särskildt beträffar anslaget till det nu ifrågasatta fältet, har jag funnit att åtskilliga andra skäl tala emot detsammes beviljande. Enligt de handlingar, som voro tillgängliga på afdelningen i Utskottet, hafva 57 fält uti skilda delar af riket blifvit för ändamålet undersökta, och med afseende på deras lämplighet delats i fyra grupper. Häraf får man väl draga den slutsatsen, att undersökningarna ej varit afsedda ensamt för Svea artilleri, ty för detta ändamål behöfde man väl ej söka i Skåne eller på Öland m. fl. andra aflägsna orter i landet. Den första gruppen utgöres af 19, hvilkas olämplighet kunnat utrönas redan vid studiet af kartorna. Den andra gruppen består af 35, hvilka efter undersökning på stället befunnits mer eller mindre olämpliga, deribland ett som är beläget vid Åhus och emot hvilket man som skäl för dess olämplighet anfört bland annat just det skälet, jag nyss omtalade, eller att för att komma dit måste man bygga en jernväg af två mils längd, hvarigenom det skulle blifva för dyrt.

Således framskyntar för mig genom det skäl, som här blifvit anfördt mot fältets lämplighet, ganska tydligt, att, oaktadt man framhållit att det är meningen att man från hufvudstaden till Harg skall begagna landsvägen för att komma dit med artilleriet, en jernvägsanläggning dock ligger i bakgrunden, allra helst då man vet att från Stockholm till Harg är 4 mil landväg och från Kristianstad, hvarest Wendes artilleri är förlagdt, till Åhus endast 2 mil. Att det skulle behöfas jernväg i Skåne för att komma fram på 2 mils afstånd, men deremot vara obehöfligt i Upland med ett afstånd af 4 mil, låter åtminstone besynnerligt. De svårigheter, som förefinnas deri, att en mängd materiel måste till fältet i fråga transporteras på landsväg, skola således inom kort ådagaläggas, och anslags-begäran för de påräknade jernvägsanläggningarne till de mindre skjut- och manöverfälten blifva en gifven följd, hvilken omständighet måste bidraga till att ännu mera fördyra och försvåra anskaffningen af de särskilda skjutfälten.

*Omanlag till
skjutfält för
Svea artilleri-
regemente.
(Forts.)*

Till samma grupp hör ett ifrågasatt fält vid Tumba, hvilket man påstår skulle komma att uppfylla alla fordringar för ett regemente i afseende på storlek för manöverfält och skottvidd, men är "ojemnt och har bebyggda orter i skottviddens förlängning". Jag kan naturligtvis icke bedöma de olägenheter, som här framhållits, men ett faktum är, att det ligger närmare jernvägen och hufvudstaden, än det för Svea artilleri nu ifrågasatta; och det hade derföre varit önskligt, att Kongl. Maj:t sökt åstadkomma utredning om hvad detta fält kostar, ty jag tror, att detsamma, om ock dyrare, varit att föredraga — allt till följd af dess närmare läge intill hufvudstaden. Jag anser således, att en bestämd brist förefinnes i den Kongl. propositionen derutinnan, att regeringen icke låtit Riksdagen veta hvad detta fält kostar.

Till den tredje gruppen har blifvit hänfördt det nu ifrågasatta fältet vid Harg, hvilket enligt de åberopade handlingarne är *det enda i hela riket* af de undersökta fälten, som befunnits i alla afseenden vara lämpligt för ett skjut- och manöverfält för *ett regemente*, men för kort för vapnet i sin helhet.

Slutligen kommer den sista klassen, hvartill hänförts tvenne fält, hvilka båda ansetts uppfylla alla fordringar för hela artilleriet, och deribland i främsta rummet fältet vid Hörle.

I nyssnämnda handlingar förekomma dessutom beträffande det fält, som nu är i fråga, uppgifter, af hvilka framgår, att en stor del af detsamma utgöres af impedimenter, och att åkerjorden till största delen är af mycket dålig beskaffenhet, deraf icke så obetydligt är mossa eller dyjord. Att denna senare del af fältet är för anläggande af exercisfält, hvarest stora och tunga kanoner skola köras fram, särdeles olämplig, behöfver väl ej påpekas. Man kan visserligen bemöta detta sista påstående med att fältet kan fyllas med sand, såsom också lärer vara beräknadt, men, mine Herrar, hvad kostar det icke att göra en sådan mark tjenlig för manövrering med stora artilleripjeser, sådana som för ifrågavarande ändamål måste användas.

*Om anslag till
skjutfält för
Svea artilleri-
regemente.
(Forts.)*

Som hela fältet vid Harg utgöres af omkring 800 tunnland och kostnaden därför är beräknad till i det närmaste 240,000 kronor såsom köpeskilling, belöper sig alltså priset till 300 kronor per tunnland i medeltal för den dåliga marken. Jag tror icke, att detta pris kan anses så billigt, att skäl derföre kan förefinnas att köpa det, och således uppoffra så stora summor för ett fält af nämnda beskaffenhet. För min del tror jag, att, om man på förhand uppgjort kostnadsförslag öfver anläggningen af ett fält vid Tumba och låtit vederbörande egare af de särskilda fälten konkurrera med hvarandra, så skulle man ovilkorligen kunnat nedpruta kostnaden för det ifrågasatta, hvilket omöjligen kan inträffa, så länge man endast framhåller fördelarne vid Harg, såsom varande det enda fält i hela landet, som för ändamålet är tjenligt. Det torde ej kunna bestridas, att man handlat rättast uti att anställa en sådan täflan för att vinna det fält man önskat till minsta och billigaste pris. Härtill kommer, att den uppgiften, som dels utaf officiella handlingar blifvit meddelad, och dels i Kammarren blifvit framhållen, att, oaktadt alla möjliga noggranna undersökningar, fältet vid Harg skulle vara det enda i landet, som är lämpligt till skjut- och manöverfält för ett artilleriregemente, torde tarfva en närmare utredning.

Jag tror mig härmed hafva anfört skäl tillräckliga för mig att ej kunna bifalla hvarken Kongl. Maj:ts eller Utskottets förslag. Genom bifall till Utskottets hemställan tror jag, att dessa 170,700 kronor blifva utan ändamål beviljade, helst då mitt förnämsta skäl är det, att jag anser nödigt, att man anskaffar ett enda och gemensamt skjut- och manöverfält för hela vårt artilleri, och således öfvergifver tankarne på de smärre fälten.

På de skäl jag nu haft äran anföra yrkar jag afslag å såväl Utskottets som Kongl. Maj:ts förslag.

Chefen för Kongl. Landtförsvarsdepartementet, Herr Statsrådet Rosensvärd: Den siste värde talaren yrkade afslag helt och hållet. De skäl han derför anförde voro flera. Bland annat ser det ut, som om det dokument, jag här har i min hand och som finnes i sammandrag intaget i den Kongl. statsverkspropositionen, nemligen de af chefen för Landtförsvarsdepartementet infordrade särskilda upplysningar om de undersökningar, som under loppet af flera år egt rum angående anskaffande af skjutfält för artilleriet, gjort på honom ett ofördelaktigt intryck. Detta är något, som jag måste beklaga; ty på mig och dem, som jemte mig tagit kännedom om nämnda dokument, har det samma gjort ett ganska fördelaktigt intryck.

Jag tror, att Artilleriöfverstyrelsen med särdeles stor omsorg sökt att anskaffa lämpliga experimentalfält så väl för det ena som det andra ändamålet. Man har, som sagdt, gjort sig allt möjligt besvär i det hänseendet; men icke nog dermed, utan man har, så vidt man kan göra detta utan att derom skrifva volymer, sökt göra reda för beskaffenheten af icke mindre än några och 50 fält, hvilka blifvit mer eller mindre grundligt undersökta.

Ett bland de skäl, som talaren anförde, var det, att han ansåge ett fält i trakten af Tumba vara för ändamålet mycket lämpligt. Detta är mycket möjligt, men af nämnda handling, som jag åberopade, tror jag icke, att man kan hemta den upplysningen; der står endast: "Vid Tumba ett fält, som uppfyller fördringarne i afseende på storlek för sjelfva skottlinien för ett regemente. Bebyggda orter uti skottliniens förlängning." Det senare tror jag vara ett så viktigt skäl, att nämnda fält rimligtvis icke kan komma i fråga, ty för att det samma skall blifva användbart, måste man underkasta sig nödvändigheten att expropiera all den jord och alla de byggnader, som ligga i skottliniens förlängning — på en utsträckning inom hvilken kulorna kunna nedslå, något som jag antager skulle i Tumbatrakten blifva förenadt med dryga kostnader.

*Om anslag till
skjutfält för
Svea artilleriregemente.
(Forts.)*

Hvad det andra hufvudskälet beträffar, eller att man borde anskaffa ett enda stort skjutfält för hela artilleriets behof, hvarest icke blott de särskilda regementena för sig skulle öfvas, utan der också skjutförsök med grofva kanoner kunde företagas, så har jemväl detta varit för regeringen ett önskningsmål; men jag tror, att de skäl, som generalfälttygmästaren anfört emot denna anordning, icke äro att förakta. Jag har med anledning häraf förskaffat mig upplysningar om huru artilleriets skjutöfningar äro ordnade i några andra länder, nemligen i Frankrike, Tyskland och Österrike, och kommit till det resultat, att, oaktadt dessa länder i förhållande till folkmängden ha vida mindre utsträckning än vårt, det dock ansetts nödvändigt att anskaffa flera skjutfält i närheten af artilleriregementenas förläggingsorter eller ock gruppera artilleriregementenas förläggning så, att de icke äro för långt aflägsna från något för deras öfningar passande skjutfält, och detta i länder, der jorden är dyrare och befolkningen tätare än hos oss, och der man således i dessa fall har många och flera svårigheter än hos oss att anskaffa passande skjutfält. Hvad som hos oss lägger största hindret i vägen för erhållande af ett lämpligt skjutfält är svårigheten att finna ett sådant med någorlunda plan yta, en omständighet, som visserligen icke inverkar på skjutning i krigstid, men vid fredsöfningar deremot är af stor vikt i och för bedömandet af nedslagen samt den derpå beroende skjutskickligheten. Ty kan jag icke se nedslagen, så kan jag icke heller bedöma portéerna, beräkna kulbanorna m. m. Men hvad är nu orsaken till att icke på ett eller få fält koncentrerade skjutöfningar hållas i andra länder? Jo, den dryga transportkostnad, som deraf skulle blifva en följd. I vårt vidsträckta land skulle transporten af 30 batterier till och ifrån ett för artilleriregementena gemensamt skjutfält medföra en årlig kostnad, som vore högst betydlig och helt säkert efter kort tid vida skulle öfverstiga räknan å inköpssumman af flera skjutfält. Och denna ständigt återkommande utgift skulle slutligen blifva vida känbarare än utgiften för anskaffande af särskilda skjutfält för dessa regementen.

Man har äfven sagt, att det för vinnande af öfning för krigstillfälle vore nödigt att transportera artilleriet på jernväg. Ja,

*Om anslag till
skjutfält för
Svea artilleri-
regemente.*
(Forts.)

det vill jag i viss mån gå in på. Att hastigt kunna embarkera och debarkera på jernväg, det måste artilleriet nödvändigt lära sig. Denna färdighet kan emellertid vinnas vid närmaste jernvägsstation genom hästars och materiels pålastning och aflösning, men att låta trupp, hästar och materiel åka många mil fram och tillbaka på jernväg behöfver icke öfvas.

Hvad särskildt beträffar det föreslagna skjutfältet vid Harg, hvilket är ett af dem, som blifvit fullständigt undersökta och som dessutom har den fördelen att icke vara längre beläget från hufvudstaden, än att batterierna med vanlig marsch och utan nämnvärd kostnad kunna färdas dit och åter till hufvudstaden, så erkänner jag visserligen, att den för sagda fältets inlösen föreslagna summan förefaller mig ganska stor, helst jorden är af dålig beskaffenhet. Men, torde man fråga, hvarför har Kongl. Maj:t ändock upptagit denna dryga kostnad? Jo, derföre, att det enda dokument, hvarå man under för handen varande förhållanden, då fältet eges af några och tjugu personer, kan grunda en sannolik beräkning af kostnaden, är det af vederbörande landtmätare upprättade förslag till värdering, för det fall att fältet skulle genom expropriation förvärfvas. Man har invändt, att någon expropriation icke är behöflig, utan att man i stället kan bjuda en viss summa, som man anser, att fältet kan vara värdt. Men det är icke lätt att utan expropriation komma öfverens med några och tjugu egare. Det kan visserligen vara möjligt, att det lyckas med några, men helt säkert icke med alla; och då blir följden den, att hela fältet måste exproprieras, ty om några af egarne yrka derpå, så lära nog de öfrige äfven förena sig med dem.

Hvad skjutfältets beskaffenhet i öfrigt vidkommer; har det en utsträckning af ungefär 9,000 fot plan yta, samt ytterligare 9,000 fot till stor del skogbevuxen mark. Utskottet säger nu, att denna skog borde nedhuggas, och dess värde afräknas från den för skjutfältets anskaffande beräknade kostnad. Jag ber då få nämna, att just det förhållande, att fältets öfra ända, åt hvilken skjutningen skall försiggå, är skogbevuxen, utgör en ganska stor fördel, enär derigenom vinnes säkerhet för de bakom liggande orterna. Ty derföre, att man skjuter på ett afstånd af 9 å 10,000 fot, är icke projektilens kraft bruten, utan den går långt deröfver, derest icke något skyddande föremål finnes; eljest inträffar hvad vid våra små skjutfält plägar hända, att man icke kan skjuta för att icke ofreda den framför liggande markens invånare. Bakom ifrågasvarande fält går dessutom en allmän väg, och så vidt icke ett skyddande föremål finnes framför vägen, måste denna stängas eller omläggas. Det är sålunda just en fördel, att framför skjutfältet hafva mark bevuxen med skog, hvari projektilerna trassla in sig och hindras att komma fram; och man kan således icke beräkna någon särdeles stor besparing genom skogens försäljning, ty skulle man hugga ner hela skogen, blefve fältet icke mera användbart, åtminstone behöfdes långt större utsträckning deraf för att befolkningen skulle vara skyddad på sina egna egor.

Likaså har det blifvit af Utskottet ifrågasatt, att värdet af 24 byggnader, som skulle med fältet inlösas, borde afräknas från det för hela fältet beräknade kostnadsbeloppet. Värdet af dessa byggnader kan jag naturligtvis icke närmare angifva, men hvad jag vet är, att i den beräknade kostnaden för fältet ingår icke allenast lösen för marken och dessa byggnader, utan ock planeringskostnad samt en annan högst nödvändig sak, nemligen stängsel. Ty med den utsträckning af 18,000 fot, detta fält har, blir det alldeles omöjligt att hålla vakt under öfningarne, för att hindra människor och kreatur komma i skottlinien, och åtminstone för att afhålla kreaturen är för sådant ändamål en försvarlig gårdsgård det minst dyrbara medlet. En annan sak, som, om icke genast, dock alltid i framtiden blifver nödvändig, är uppförande af några byggnader på stället. Visserligen är det sant, att under öfningarne befäl och folk kunna ligga i tält, men under en längre tid är det svårt äfven för folket att under en regnig tid icke hafva något ställe, der det kan tillaga och förtära sin mat. Det kan ock vara skäl att hafva ett förvaringsrum för den ammunition, som icke får rum i förställarne, likaså kan skjul för hästarne vara behöfligt. Kostnaden för allt detta är emellertid icke upptagen i beräkningen, just derföre, att man antagit, att en del af de nuvarande byggnaderna kunde till en början begagnas och en annan del lemna material för uppförande af nya sådana. Då emellertid fältets afstånd från hufvudstationen icke är särdeles betydligt, erfordras inga särdeles stora tillrustningar på stället.

Äfven har det blifvit nämndt, att man för något skjutfält ifrågasatt att bygga särskilda jernvägar. För min del vet jag härom intet och förstår knappast, hvarifrån denna uppgift erhållits, om den icke möjligen skulle syfta på fältet vid Hörle, om hvilket i den Kongl. propositionen yttras, att det vore lämpligt, bland annat, derföre att det vore beläget invid en enskild bredspårig jernväg, som antagligen inom kort komme att sammanbindas med statens jernvägar. Härmed afsågs det förhållande, att Halmstad—Vernamo-banan troligen innan kort kommer att utsträckas till Nässjö, i hvilken händelse fältet skulle blifva för skjutförsök med groft artilleri mera användbart.

Det är mycket sant, hvad den värde talaren sade, att det af Göta artilleriregemente för närvarande begagnade skjut- och exercis-fältet vid Tänga hed börjar blifva allt mindre användbart. Men hvilken är orsaken härtill? Jo, den att man vid fältets inköp af sparsamhetsskäl tog till ett alltför ringa omfång. Man beräknade nemligen, att, då i fältets förlängning funnos obegagnade och ouppodlade mossar samt annan oländig mark, denna fortfarande, utan att behöfva lösas, kunde begagnas, eller rättare att projektilerna kunde derpå utan anmärkning nedslå. Men vare sig i följd af jordens stigande värde och jernvägens närhet samt häraf föranledd större företagsamhet eller kanske ock helt enkelt för att kunna erhålla skadestånd från kronan, hafva egarne till dessa oländiga marker börjat uppodla desamma, och man kan icke nu såsom förut fritt förfoga öfver dem.

*Om anslag till
skjutfält för
Sved artilleri-
regemente.
(Forts.)*

Om anslag till
skjutfält för
Svea artilleri-
regemente.
(Forts.)

Detta nämner jag blott såsom bevis derpå, att, när man för artilleriet inköper ett fält, är det just hushållsaktigt att taga till det så stort från början, att det i en längre framtid kan begagnas, och icke beräkna att få låta projektilerna slå ned på en mark, som man icke rör om. Man är nu tvungen att ackordera med befolkningen, att den är så god att icke företaga några arbeten och icke sjelfve uppehålla sig eller låta sina kreatur vistas på den mark, der projektilerna slå ned, och sedan ändå betala skadeersättning. Så är förhållandet vid Tånga hed, som blifver mer och mer oanvändbar, ju mer befolkningen odlar sina förut ouppodlade mossar.

Hvad angår fältet för Wendes artilleri, så torde den siste talaren känna till och hafva reda på detsamma. För närvarande är det fullt användbart äfven för kraftigare artilleri än vårt, ehuru ej så stort som önskligt kunde vara, men det har derjemte den fördelen, att det ligger så nära Wendes artilleris hufvudstation, att skjutningen icke förorsakar annan kostnad än den för krutet och projektilerna.

Jag har ansett nödigt att lemna dessa upplysningar, och jag håller det för en pligt att förorda Svea artilleri, som nu blott kan skjuta på kortare distanser, till erhållande af ett nytt skjutfält. Redan länge hafva klagomål kommit från Lidingöboarne, att de äro plågade af projektiler, som slå ned bland dem, och då farleden mellan Lidingön och fasta landet är lifligt trafikerad, är det för närvarande ofta omöjligt att skjuta med artilleri på Ladugårdsgärdet. Kommer så den nya jernvägen, måste all skjutning upphöra. Jag ber Herrarne behjerta denna fråga, som med sorgfällighet blifvit af Artilleri-styrelsen utredd och behandlad.

Herr Hæggström: Herr Talman! Mine Herrar! Det är klart, att, om man skall hafva något gagn af det dyrbara materiel, som ligger i artilleriet, så bör man äfven hafva ett fält, der man kan öfva det. Ett sådant finnes för Svea artilleriregemente icke på Ladugårdsgärdet, hvarför fråga uppstått om att skaffa ett nytt. I fjor åtminstone var Riksdagen af den åsigt, att det då föreslagna fältet icke var lämpligt. Det första af de skäl, som Riksdagen då frambar till Kongl. Maj:t för skjutfältets olämplighet, var att fältet syntes vara väl kort; det andra att behofvet icke vore härmed afhjelpat, emedan ett gemensamt skjutfält för hela artilleriet ändock behöfdes, och det tredje skälet var, att kostnaden syntes för stor. I år framkommer Regeringen med samma förslag, men ingen af olägenheterna hafva blifvit häfda. Hade Riksdagen rätt i fjor, hade den det äfven i år, om den säger nej till detta anslag. Jag delar fullkomligt den förste talarens åsigt, att det icke behöfves ett skjutfält för hvarje regemente. Om den nya arméorganisationen kommer till stånd och vi få fem eller sex artilleriregementen, så skulle vi i sådant fall äfven få nöjet anskaffa ytterligare fem sådana fält som det vid Harg och dessutom ett stort gemensamt skjutfält för inskjutning af alla slags artilleri-

pjeser. Och hvad tron I, mine Herrar, att allt detta skulle komma att kosta, när man för nu ifrågavarande fält, som till en stor del består af hvit moss, begär 600 kronor tunnlandet för derå odlad åker och äng och för den tillstymmelse till skog, som å sådan mark brukar finnas, 150 kronor tunnlandet. Med dessa kostnader för ögonen må man väl baxna.

*O manslag till
skjutfält för
Svea artilleri-
regemente.
(Forts.)*

Det är härjemte tydligt, att skall man på detta fält draga fram groft artilleri, måste man fylla på grus eller sand, ty huru skall man väl annars kunna åka fram med dessa tunga pjeser. Detta är också en kostnad, som bör tagas med i beräkningen. Jag har visserligen nu funnit, att chefen för Landtförsvarsdepartementet inberäknat kostnaden för planeringen och inhägnaden af fältet i kalkylerade utgiftssumman, 270,700 kronor, men icke den kostnad, som erfordras för att fältet skall göras fast, så att hästar och artilleri må kunna der manövrera.

Man har talat om de stora transportkostnaderna, om man hade ett gemensamt skjutfält, beläget längre bort. Jag tror dock för min del icke, att kostnaden skulle blifva särdeles betydlig, om blott fältet vore beläget i närheten af statens jernvägar, så att transporten kunde ske på dem. Det är visserligen sant, att skall man dit med 20 eller 30 batterier, blifver detta ganska dyrbart. men då de transporteras på statens jernvägar, betyder det i det hela mindre, enär derigenom egentligen blott sker en omflyttning af penningar ur den ena fickan i den andra, och hvad som af anslaget till artilleriet betalas kommer igen såsom inkomst för Trafikstyrelsen.

Jag kan icke dela Herr Statsrådets åsigt, att det är nog för transportöfningar å jernväg att bara debarkera och embarkera å stationerna, utan jag tror, att äfven sjelfva resan icke skulle vara utan gagn genom att vänja hästar och manskap vid trafik på jernväg, vid skakningen, o. s. v. Ty blifver det krig, mine Herrar, tror jag att vi få trafikera våra jernvägar såväl med artilleri som rytteri och fotfolk, och då föreställer jag mig, att det verkliga kan vara godt att hafva någon vana dervid, ty då är det för sent att börja öfva sig och ställa i ordning hvad som är bristfälligt; det är under freden, man bör afhjelpa sådana olägenheter. Att här dessutom blifver fråga om ytterligare skjutfält, därför finner jag ett stöd i såväl Kongl. Maj:ts proposition som den siste talarens yttrande rörande Tånga hed, i fråga hvarom han nämnde, att man vid inköpet deraf hushållat allt för mycket och således tagit till det för litet från början. Det är också gifvet, ty med den större porté, som nutidens kanoner hafva, måste förhållandet vara sådant; men förhållandet blifver väl framdeles enahanda med skjutfältet vid Harg; om 50 år ja, måhända långt dessförinnan räcker väl icke heller det till, och då är föga uträttadt med det stora anslag nu ifrågasatta skjutfält kräver och kommer att fordra, innan det blir tjenligt till skjutöfningarna.

Allt detta sammanlagdt gör, att jag för närvarande nödgas yrka afslag å såväl Kongl. Maj:ts proposition som Utskottet

Om anslag till
skjutfält för
Svea artilleri-
regementet.
(Forts.)

förslag. Jag hör till min förvåning, att Första Kammaren redan bifallit Kongl. Maj:ts förslag och således icke ens nöjt sig med att bifalla Utskottets hemställan. Det kan visst vara godt och väl, att man der har så godt om penningar. Jag för min del tror dock, att den tid, som nu är, bör mana Andra Kammaren till iakttagande af en viss varsamhet i anslags beviljande.

Herr *Danielsson* förenade sig med Herr *Hæggeström*.

Grefve *Björnstjerna*: I likhet med den siste ärade talaren tror jag icke det vara skäl att fästa sig vid hvad Utskottet här föreslagit; ett bifall dertill skulle nemligen vara detsamma som att förklara att ett inköp af skjutfält för Svea artilleriregemente bör afslås.

Här har af ett par talare blifvit sagdt, att det skulle vara särdeles fördelaktigt att hafva ett gemensamt skjutfält för hela vårt artilleri, och detta i synnerhet efter uppsättandet af de tre föreslagna nya artilleriregementena. Jag vill dock fråga den siste ärade talaren, huru han kan tänka sig möjligheten af, att det artilleriregemente, som enligt de 102:s förslag skall förläggas i Östersund, årligen i och för sina öfningar skulle transporteras t. ex. till Hörle i Småland. Kan någon föreställa sig någonting orimligare? Äfven om man lyckades erhålla en jernväg dit, tror jag att en dylik transport af folk, hästar och kanoner skulle kräfva så stora kostnader och upptaga så mycken tid, att saken aldrig på allvar kan ifrågasättas. I hela världen finnes, mig veterligen, ej något land, der man till samma ställe sammanfört 6 eller låt vara 3 artilleriregementen för att öfva manskapet i vanlig manöverskjutning. En sådan åtgärd skulle nemligen fordra ett fält många gånger större än det här ifrågasatta och en transportkostnad, långt öfverstigande hvad hela styrkans öfvande närmare förläggningssorterna kräfver. Man har visserligen påstått, att kostnaden för en dylik transport på jernväg icke skulle hafva någonting att betyda, enär denna kostnad i allt fall godtgöres staten såsom inkomst af jernvägstrafiken. Detta var dock en ny sats. Jag föreställer mig, att Riksdagen icke skulle tycka synnerligen mycket om att se fjärde hufvudtiteln ökad med ett anslag på 100,000 kronor eller mera i transportkostnad blott för att komma med artilleriet till skjutfältet. Vi se nemligen af den utredning, som i statsrådsprotokollet lemnas denna fråga, att det skulle kosta omkring 2,640 kronor att på jernväg föra ett batteri af endast fyra kanoner jemte tillhörande fordon från Stockholm till Hörle och åter; man kan då föreställa sig hvad det skall kosta att ditföra de 39 batterier, hvaraf, efter Herrarnes eget förslag, vårt fältartilleri skall komma att bestå. Man har framhållit, att en dylik transport skulle vara så förträfflig af det skäl, att folk och hästar derigenom skulle vänjas vid resor å jernväg. Herr Krigsministern har dock redan upplyst, att den hufvudsakliga öfning, som, vid jernvägsresor, är för artilleriet af vigt, afser artilleriets embarkering på och debarkering från jernvägen. Att äfven hästarne böra

vänjas vid jernvägsresor är ganska sant, men då artilleriets stamhästar äro så få — hvarje regemente har, jag vill minnas, omkring 120 stycken — är denna öfning snart verkställd, och verkställes äfven redan nu. Hvad åter rusthållarehästarne angår, torde egarne icke vilja kostnadsfritt inskicka dem för undergående af en sådan öfning.

Att ett gemensamt fält dels för profskjutning med grofva kanoner, dels för försöks anställande bör finnas, kan icke bestridas. Transport af folk och hästar för detta ändamål kostar ganska litet, enär saken inskränker sig till förflyttandet af en eller annan pjes. Men detta är en sak, en annan det skjutfält som här är i fråga. Detta är hvarken ett profskjutnings- eller ett manöverfält, der vanlig exercis pågår, en plats der man kan införva folket att skjuta skarpt utan att allt för mycket manövrera fram och tillbaka. Således tror jag icke, att här erfordras den förbättring af marken, hvarom man talat, icke heller de ofantliga summor, som skulle nedläggas för att förvandla hvitmossa till fast mark. På fältet finnas redan nu 315 tunnland åker och äng, och det torde vara fullt tillräcklig fast mark för att derpå kunna flytta pjeserna från en plats till en annan med bibehållande af tillräckligt lång skjutbana. Här är nemligen icke fråga om någon manöver i galopp öfver hela fältet, utan endast att öfva folket i skjutning på olika distanser, en sak, som för artilleriet är alldeles nödvändig. Att låta Svea artilleriregemente, d. v. s. $\frac{1}{3}$ af vårt artilleri, fortfarande såsom hittills för sina skjutöfningar begagna ett fält, der man icke kan lossa ett skarpt skott utan fara att skjuta ihjel folk, som fara öfver Värtan eller passera Lidingön, tror jag icke går an. Att icke heller de andra artilleriregementenas skjutfält äro stora, medgifver jag gerna; de kunna dock troligen ännu ganska lång tid för ändamålet begagnas, då deremot alldeles uppenbart är, att något vidare begagnande af Svea artilleriregementes skjutfält är omöjligt.

Den framställda frågan, huruvida fältet vid Tumba icke vore lämpligt för ifrågavarande ändamål, har redan blifvit tillräckligt bemött af Herr Krigsministern. Den omständigheten, att byggnader ligga i skottliniens förlängning, gör tvifvelsutan detta fält oanvändbart. Mot det af Kongl. Maj:t ånyo tillstyrkta fältet vid Harg har nu, likasom vid sistlidne riksdag, framhållits så väl här som af Stats-Utskottet, att det uppgifna priset vore för dyrt och borde nedsättas. För min del känner jag intet annat medel att tvinga folk att mot deras vilja afstå sin jord än expropriation. Det är också just med afseende på en dylik oundviklig expropriation, som kostnaden blifvit beräknad och i förslaget upptagen. Saken ställer sig följaktligen helt enkelt sålunda. Vill man anskaffa ett lämpligt skjutfält åt Svea artilleriregemente, får man också underkasta sig kostnaden. Vill man det icke, kan man så gerna indraga hela regementet.

Jag anhåller om bifall till de trenne reservanternes förslag.

Friherre Leijonhufvud: Äfven jag måste yrka bifall till de trenne reservanternes, af Första Kammaren godkända förslag.

*Om anslag till
skjutfält för
Svea artilleri-
regemente.*
(Forts.)

Omanslag till
skjutfält för
Svea artilleri-
regemente.
(Forts.)

Det fögnar mig emellertid, att Utskottet denna gång erkänt den tvingande nödvändigheten att lemna anslag till ett exercisfält för Svea artilleriregemente. Men jag har svårt att förlika mig med det sätt, hvarpå Utskottet gått till väga, då det nedprutat en stor del af den begärda summan, ehuru jag gerna vill medgifva, att den möjligen kan förefalla något högt tilltagen. Utan att vara landtbrukare kan man nog tycka, att priset på det ifrågasatta skjutfältet är för stort, men vid expropriationer kan ej hjälpas att man får betala högt pris. Såsom vi alla veta, anses det just icke vara någon olycka för landtmannen, om något stycke af hans jord exproprieras, enär detsamma vid sådant tillfälle betingar högre pris än eljest, och detta med rätta. Ty om egaren blir tvungen att för det allmännas behof afstå sin jord, så bör han äfven få densamma någorlunda bra betald. Och då det är kronan, som skall betala en sak, har jag den erfarenheten, att priset i allmänhet uppdrifves mer än eljest. Nu säger emellertid Utskottet, att en del af den föreslagna summan bör kunna afprutas. Huru detta skall ske, vet jag icke. När Kongl. Maj:t beslutar, att mark skall för något statsändamål exproprieras, tillgår ju så, att af parterna gemensamt — icke ensamt af Kongl. Maj:t — tillsättes en värderingsnämnd, hvilken bestämmer det pris, hvarmed marken skall lösas, och i nämndens beslut får ändring ingenstädes sökas. Det skall gå i verkställighet. Sedermera står det således Kongl. Maj:t alldeles ej fritt att låta verkställa expropriationen eller icke, om Kongl. Maj:t skulle anse att priset bort sättas något lägre. Betalningen skall erläggas, och om dervid befinnes, att anvisade beloppet är otillräckligt, hvad har Kongl. Maj:t då att göra? Jo, naturligtvis ingenting annat än att ånyo inkomma till Riksdagen och tala om, hur det gått med saken samt af Riksdagen begära mera pengar för ändamålet. Det är den enda utväg, som finnes.

I afseende å det föreslagna fältets beskaffenhet har man här sagt, att detsamma skulle vara odugligt för manövrering, emedan det till stor del består af sank skogsmark, och endast en mindre del vore lämplig för manövrering. Jag antager dock att kostnaderna för fältets planering och torrläggning så långt nödigt är ingår i det uppgjorda kostnadsförslaget, samt att således intet är att riskera af ett bifall till Kongl. Maj:ts förslag. I afseende å det föreslagna anslaget förefaller det mig särdeles underligt och i hög grad inkonseqvent af Utskottet att först erkänna sakens vikt, men strax derpå nedpruta anslaget med en tredjedel och mer och sedan låta Kongl. Maj:t reda sig så godt han kan, hvarefter Utskottet tillägger, att om honom så lyster, han må se sig om på annat håll efter ett bättre och billigare skjutfält. Men dertill behöfver Kongl. Maj:t icke Riksdagens tillåtelse, och jag förstår verkligen icke, hvarför detta tillägg intagits i motiveringen. Kongl. Maj:t har ju redan på många håll, fastän förgäfvades, sökt att anskaffa lämpligare plats för ändamålet i fråga.

Herr Sven Nilsson var mera konseqvent, ty han sade rent utaf ifrån, att han icke tyckte om det föreslagna skjutfältet,

hvarföre han yrkade afslag, då han icke ville bestå de penningar, som begärdes och hvilka han dessutom fruktade icke skulle visa sig tillräckliga. Ja, ifall saken icke vore så tvingande, som den verkligen är, skulle jag medgifva, att han möjligen kunde hafva skäl för sitt yrkande. Men dertill kommer, att verkligen så uttömmande undersökningar som möjligt i detta afseende redan egt rum; generalfälttygmästaren och Arméförvaltningen hafva genom offentliga annonser likasom ock genom Konungens Befallningshafvande i länen sökt inhemta upplysningar om sådana fält, som kunde vara lämpliga för nu afsedda ändamål; topografiska corpsen och ekonomiska kartverket m. fl. hafva äfven rådfrågats i ämnet, hvarföre det torde få antagas, att något bättre skjutfält än det nu föreslagna icke står att erhålla.

Samme talare ville äfven ställa så till, att hela artilleriet i riket skulle manövrera och hafva skjutöfningar på ett och samma fält. Det var, det må jag säga, ett splitter nytt förslag, som jag hittills icke hört talas om, hur mycket jag än varit med om att behandla dylika frågor. Till en början ligger största olägenheten i det stora afståndet från regementenas förläggingsorter, hvartill komma kostnaderna, hvilka ingalunda äro, som man tyckes föreställa sig, af beskaffenhet att gå till enahanda belopp ur den ena af kronans fickor till den andra. Det är nog bra att folk och materiel kunna transporteras på jernväg; men man får icke glömma den särskilda kostnad, som uppstår i följd af jernvägsmaterielens slitning genom sådana transporter. Och för öfrigt blir sjelfva transportpriset säkerligen icke tilltaget högre, än att jernvägs-trafiken endast får högst ringa förtjenst derpå, och då äro ju utgifterna för nämnda ändamål i sjelfva verket bortkastade. Särskildt tillåter jag mig i fråga om längre transporter påpeka, att hästarne ingalunda äro tjänstbara i samma stund de komma fram. För att blifva det måste man låta dem hvila flera dagar, hvilka sålunda gå förlorade. I detta afseende behöfver jag endast omnämna, hurusom, då spårvägsaktiebolaget här i hufvudstaden sistlidne sommar lät hitforsla omkring 100 hästar, det dröjde icke dagar utan veckor, innan djuren blefvo fullt tjänstbara. Skakningen under transporten gör nemligen hästarne icke blott trötta, utan också nervösa, att de måste stå länge för att hemta sig derefter.

Samme talare framhöll äfven såsom en fördel, om man öfvade manskap och hästar med att forslas å jernväg, på det att de vid inträffande krig icke måtte vara ovana vid dylik transport. Jag försäkrar, att åtminstone här i landet transport af artilleri på jernväg högst sällan skall komma i fråga. Det är visserligen sant, att vid längre transporter, såsom t. ex. af Österrikiskt artilleri från Böhmen till Italien, jernvägarne måste anlitas och att det för sådana fall kan vara bra att hafva folk och hästar öfvade vid dylik rörelse. I vårt land äro ej distanserna så stora att samma fördel af jernvägstransport för trupper kan ernås. För öfrigt undviker man helst att transportera artilleri på jernväg, emedan materielen tager så mycken plats; ett batteri får t. ex. knappt rum på en hel träng. Särskildt med hänsyn till den om-

Om anslag till skjutfält för Svea artilleriregemente.
(Forts.)

ständigheten, att här i landet jernvägarne äro anlagda endast med ett spår, komma helt säkert vid inträffande krig trupptransport högst sällan att försiggå på jernvägarne. På dessa komma antagligen endast att forslas lifsförnödenheter, utredningspersedlar, projektiler, krut med mera dylikt.

Jemväl har uttalats önskligheten af att kunna samla flera regementen på samma plats för manövrering och skjutning. Detta kan dock endast låta tänka sig, så framt man har att förfoga öfver en milslång och milsbred hed. Men här i landet, der för dylika militära öfningar endast måttliga ytvidder stå till buds, kan en större truppsammandragning för det ändamål, hvarom här är fråga, icke låta sig göra. Ty då kommer manskapet att gå i vägen för hvartannat och hindra manövrern eller ock kunna alla trupperna icke exerceras samtidigt, utan kanske månader få vänta på hvarandra; och det passar ej ihop med våra exercistider.

Jag yrkar bifall till den af herrar Grefve Beck-Friis med flere mot punkten afgifna, af Första Kammaren redan antagna reservation.

Herr Liss Olof Larsson: Visserligen är det något vågadt att uppträda i denna fråga, sedan flere generaler yttrat sig i densamma. Jag skall heller icke söka att bemöta dem alla, utan endast de två af nämnde höge militärer, som sist hade ordet. Sålunda påstod den ene af dem, att, vid inträffande krig här i landet, det högst sällan skulle komma i fråga att använda jernvägarna för trupptransport. Detta påstående måtte dock vara något förhastadt, då vi ju alla veta, att vid fråga om jernvägsanläggningar vanligtvis just strategiska skäl framhållas såsom grund för behovet deraf. Vidare hafva de begge generalerna talat om de stora kostnader, som voro förenade med forslingen å jernväg af ett batteri — en kostnad som grefve Björnstjerna uppgaf ända till 5,000 kronor. Men beräknar jag räntan å kostnaden för tre eller fyra skjutfält — hvilken kostnad man icke får inbilla sig att den för hvarje skjutfält stannar vid det för upprättande af skjutfältet vid Harg äskade beloppet af 270,000 kronor, enär väl utom planering och inhägnad äfven fordras byggnader och andra saker — och jemför beloppet af denna ränta med kostnaden för artilleriets transport å jernväg till ett gemensamt skjutfält, så blir det förra säkerligen föga mindre än nämnda transportkostnad.

Jag begärde emellertid ordet egentligen med anledning af Grefve Björnstjernas yttrande, att Svea artilleriregemente icke kunde lossa ett enda skarpt skott. Jag vet ej bestämdt, huru härmed förhåller sig; men om jag får tro Kongl. Maj:ts proposition, så synes detta grefve Björnstjernas påstående ej heller vara så fullt exakt. Ty å pag. 37 i bilagan till den Kongl. propositionen heter det: "Då, om föreslagen framdragning af Stockholm—Westerås—Bergslagens jernväg från Karlberg förbi Bellevue till Värtan, med hamn, upplagsplats och bostäder vid den strand, som till en del utgöres af Lindarängen, vunne Kongl. Maj:ts nådiga bifall, någon skarpskjutning med kanoner icke vidare kunde å

Ladugårdsgärdet förekomma“. Således, om Kongl. Maj:t sagt sant, hvilket jag förmodar, kan under närvarande förhållanden skarpa skott lossas af Svea artilleri, ehuru man får upphöra med dylik skarpskjutning, sedan jernvägen blifvit framdragen till Värtan. Hvarför nu behovet anses så trängande att få ett nytt skjutfält för Svea artilleri har således sin grund i att man väntar en jernvägsanläggning på det nu varande skjutfältet, som, sedan jernvägen blifvit färdig, icke vidare kan användas till skarpskjutning. Men som jag icke kommer att med min röst bidraga till något anslag för nyssnämnda jernvägsanläggning, så bortfaller naturligtvis för mig detta af regeringen åberopade skäl för upprättande af ett nytt skjutfält åt Svea artilleriregemente. Detta var en sak.

Nu ber jag att få påpeka ett annat förhållande. Af de talare, som yttrat sig för bifall till Kongl. Maj:ts proposition, hafva flere såsom skäl mot ett gemensamt skjutfält för alla artilleriregementen med styrka framhållit de svårigheter, som voro förenade med att forsla artilleri och tillhörande materiel till mycket aflägsna platser. Men, om vi se på den Kongl. propositionen, så skola vi finna, att hvad der förekommer icke stämmer rätt väl öfverens med nyssnämnda påstående. Å sid. 37 i bilagan till Kongl. propositionen heter det nemligen, att “generalfältygmästaren förmått sig nu under sistlidne sommar hafva låtit anställa ytterligare undersökningar för erhållande af ett för Svea artilleriregemente passande och mindre dyrt skjutfält, hvilket dock, till undvikande af allt för dryga årliga transportkostnader, icke finge vara allt för aflägsat från Stockholm, samt derjemte, om möjligt, borde kunna användas till ett för hela artilleriet gemensamt öfnings- och skjutfält“. Då således generalfältygmästaren försökt att i närheten af Stockholm skaffa ett för hela artilleriet gemensamt öfnings- och skjutfält, så framställer sig helt naturligt den frågan: skola väl icke Göta och Vendes artilleriregementen för att komma hit till Stockholm, begagna sig af jernväg, och blifver i så fall kostnaden för transporten å jernvägen mindre, då regementena skola forslas upp till Stockholm, än om de transporterats ifrån hufvudstaden. Man har således låtit tydligt förstå, att ur kostnadens synpunkt något hinder icke finnes för begagnandet af ett gemensamt skjutfält i närheten af Stockholm. Men då jag vänder om bladet i samma bilaga, så heter det der å sid. 39: “att begagna skjutfältet vid Hörle äfven för öfning af trupper vid Svea och Göta artilleriregementen skulle dock, enligt generalfältygmästarens åsigt, utom olägenheten af försvarad tillsyn öfver dessa viktiga öfningar från regementsbefälets sida, medföra högst betydande kostnader för transport fram och åter af trupp och materiel“. Således, då det är fråga om Hörle, framhållas de stora transportkostnaderna, men då det ifrågasättes att i Stockholm upprätta ett för allt artilleri gemensamt skjutfält, synas med hänsyn till dessa kostnader inga betänkligheter förefinnas. Jag tror således, att man icke får fästa sig så mycket vid detta skäl, som framdrages ur kostnadernas synpunkt, i synnerhet som, enligt hvad redan blifvit påpekadt, det vore särdeles nyttigt för artillerister att få

Om anslag till skjutfält för Svea artilleriregemente.
(Forts.)

Om anslag till skjutfält för Svea artilleriregemente. öfva sig vid jernvägstransporter samt kostnaderna därför ju alltid komme jernvägstrafiken till godo.
 Jag har ingenting vidare att tillägga, utan yrkar afslag å den föredragna punkten.
 (Forts.)

Herr Statsrådet Rosensvärd: Jag skall icke förlänga diskussionen mycket. Men med anledning af den siste talarens anmärkning om förment inkonsequens i det yttrandet, som förekommer i bihanget till Kongl. Maj:ts proposition, så ber jag att få uppläsa de första raderna af berörda yttrande, hvare det heter: Vid sistlidne riksdag åskade Kongl. Maj:t uppå generalfälttygmästarens hemställan till ett skjutfält vid Harg för Svea artilleriregemente 270,700 kronor, samt att deraf måtte för år 1878 anvisas 150,000 kronor. Riksdagen, som ansåg att, äfven om det i fråga varande skjutfältet blefve anskaffadt, behovet af ett gemensamt skjutfält för hela artilleriet, der inskjutning af alla slags artilleripjaser kunde försiggå, skulle oförminskadt kvarstå, samt att, då fråga var om ett för endast ett regementes öfningar afsedt skjutfält, kostnadsbeloppet vore allt för högt beräknadt, förklarade framställningen icke kunna bifallas“. Det är efter denna inledning, som statsrådet och chefen för Landtförsvars-departementet i bilagan upplyser, att det just var med anledning af förberörda Riksdagens beslut, som generalfälttygmästaren sistlidne sommar låtit anställa ytterligare undersökningar för erhållande af ett för Svea artilleriregemente passande och mindre dyrt skjutfält, som tillika kunde uppfylla det behof, Riksdagen antydt, och i brist hvaraf densamma förra året icke anvisat några medel. Det var således för att gå Riksdagens uttalande önskan till mötes, som generalfälttygmästaren sökte anskaffa ett skjutfält, som icke allena var lämpligt för skjutöfningarna vid Svea artilleriregemente, utan derjemte uppfylde Riksdagens andra fordran, nemligen att kunna vara ett för hela artilleriet gemensamt skjutfält.

Herr Adlersparre: Jag har vid föregående tvenne riksdagar uttalat mig om behovet af ett nytt skjutfält för Svea artilleriregemente. Jag är fortfarande af samma åsigt och ber å nyo få framhålla, att äfven den dyrbaraste materiel blir af ringa värde, när den sättes i händerna på folk, som icke förstår sig på att sköta den samma. Äfven måste jag tillägga, att ett gemensamt skjutfält för alla artilleriregementen är opraktiskt. Jag kunde nog hafva åtskilliga andra skäl att framföra, men som tiden är långt framskriden och frågans öde i denna Kammare redan säkerligen är afgjort, så vill jag icke längre uppehålla mig vid ämnet, utan inskränker mig till den förklaring, att jag instämmer i den af herrar grefve Beck-Friis med flera mot punkten afgifna, af Första Kammaren redan antagna reservation.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Herr Talmannen gaf först proposition på bifall till Utskottets hemställan och der-efter, enligt de yrkanden som förekommit, dels på afslag å nämnda

hemställan och dels på bifall till det förslag, Grefve Beck-Friis med flere i sin vid Utlåtandet fogade reservation framställt; och fann Herr Talmannen propositionen på afslag å Utskottets förslag hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes emellertid och företogs enligt en nu uppsatt och af Kammararen godkänd så lydande omröstningsproposition:

Den, som afslår Stats-Utskottets hemställan i 29:de punkten af utlåtandet N:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej har Kammararen bifallit den af Herr Grefve Beck-Friis, med flere, afgifna vid utlåtandet i denna punkt fogade reservation.

Voteringen utföll med 87 ja mot 36 nej; hvadan Kammararen afslagit Utskottets hemställan.

Som tiden långt framskridit, uppsköts den vidare föredragningen af Stats-Utskottets förevarande Utlåtande till nästa sammanträde.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 4, i anledning af väckt motion om ändring i § 17 af Riksdagsordningen;

Stats-Utskottets Utlåtande N:o 31, med anledning af väckta motioner, angående undersökning och förslag till åstadkommande af nytt och tillfyllestgörande utlopp för Mälarens vatten;

Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 13, i anledning af väckt motion om ändring af 12 kap. § 2 samt 17 kap. § 3 Rättegångsbalken;

N:o 14, i anledning af väckt motion om förändrad lydelse af 17 kap. 4 § Rättegångsbalken;

N:o 15, i anledning af väckt motion om förändrad lydelse af 25 kap. 9 § Rättegångsbalken;

N:o 16, i anledning af väckt motion om ändring i 5 kap. 1 § Strafflagen; och

N:o 17, i anledning af väckt motion om förändrad lydelse af 14 kap. 12 § Strafflagen; samt

Första Kammararens protokollsutdrag N:o 83, med delgifvande af Kammararens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande

Andra Kammararens Prot. 1878. N:o 19.

N:o 2, om ändring af 2 § i gällande instruktion för direktörerne öfver länens lasarett och kurhus.

På förslag af Herr vice Talmannen beslöts, att dessa ärenden skulle uppföras främst å den föredragningslista, som för Kammarens nästa sammanträde komme att upprättas.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag rörande de i Kammarens sammanträden denna dag fattade beslut.

§ 4.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>C. Ericson</i>	under 8 dagar från och med den 11 Mars
„ <i>Jonas Jonasson</i>	i Rassebygd under 14 dagar från och med den 15 Mars
„ <i>Jonas Jonasson</i>	i Gullaboås under 12 dagar från och med den 15 Mars
„ <i>Ola Nilsson</i>	i Rebbelberga under 14 dagar från och med den 15 Mars
„ <i>J. M. Svensson</i>	under 8 dagar från och med den 15 Mars
„ <i>D. Isaksson</i>	„ 14 „ „ „ 15 „
„ <i>C. Mejenqvist</i>	„ 13 „ „ „ 16 „
„ <i>J. Erikzon</i>	„ 14 „ „ „ 16 „
„ <i>Jonas Peter Nilsson</i>	„ 12 „ „ „ 16 „
„ <i>Samuel Johnson</i>	„ 12 „ „ „ 16 „
„ <i>Jan Andersson</i>	i Jönvik under 10 dagar från och med den 18 Mars
„ <i>J. C. E. A. Lundegård</i>	under 14 dagar från och med den 19 Mars
„ <i>J. C. N. Biesert</i>	under 10 dagar från och med den 20 Mars.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 12 på natten.

In fidem
Gustaf Westdahl.